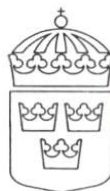

Riksdagens protokoll

1991/92:33

Onsdagen den 27 november

Kl. 9.00 – 12.04

Protokoll
1991/92:33

1 § Anmälan om tillägg till försök med nya debattformer

Anf. 1 TALMANNEN:

I meddelande 1991/92:18, daterat 1991-11-19, angavs förutsättningarna för försök med nya debattformer i framför allt ärendedebatter.

Av förbiseende blev rekommendationen beträffande replikskiften ofullständigt redovisad. Förutom vad som angavs i meddelande 18 innebär rekommendationen beträffande dessa att ledamöter som deltar i ett *replikskifte* bör tala från sin *bänk* i stället för från talarstolen.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 november.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Förslag

1991/92:13 till konstitutionsutskottet

Motionerna

1991/92:N8–N16 till näringsutskottet

1991/92:Sk20–Sk23 till skatteutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1991/92:KU3, KU4, KU6, KU7, KU9
och KU15,

Justitieutskottets betänkande 1991/92:JuU10

Utrikesutskottets betänkanden 1991/92:UU3–UU7

5 § Ändring i tulltaxelagen, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1991/92:SkU4 Ändring i tulltaxelagen, m.m. (prop. 1991/92:28).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Säkerheten vid domstolarna

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1991/92:JuU1 Säkerheten vid domstolarna.

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

7 § Rattfylleri

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1991/92:JuU2 Rattfylleri.

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

8 § Ersättare för justitieråd och regeringsråd

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1991/92:JuU3 Ersättare för justitieråd och regeringsråd (prop. 1990/91:66 delvis).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

9 § Personutredning i brottmål

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1991/92:JuU4 Personutredning i brottmål (prop. 1991/92:2).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

10 § Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1991/92:JuU5 Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag (prop. 1991/92:8).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

11 § Upphovsrättsliga frågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1991/92:LU5 Upphovsrättsliga frågor.

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

12 § Konkursrättsliga frågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1991/92:LU6 Konkursrättsliga frågor.

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

13 § Sakrättsliga frågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1991/92:LU7 Sakrättsliga frågor.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

14 § Äldrefrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1991/92:SoU3 Äldrefrågor.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

15 § Handikapp

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1991/92:SoU4 Handikapp.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

16 § Barnbidrag m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1991/92:SoU8 Barnbidrag m.m.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Bevarande av kulturmiljöer och industriminnen

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU4 Bevarande av kulturmiljöer och industriminnen.

*Viss statlig lokalför-
sörjning*

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölles.

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att de på föredragningslistan återstående ärendena, kulturutskottets betänkande KrU5, utbildningsutskottets betänkanden UbU4, UbU5 och UbU6, trafikutskottets betänkande TU2, jordbruksutskottets betänkande JoU4 samt näringsutskottets betänkanden NU5, NU6, NU8 och NU11, skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

18 § Viss statlig lokalförsörjning

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU5 Viss statlig lokalförsörjning.

Anf. 2 ELISABETH PERSSON (v):

Fru talman, kammarledamöter! Som östgöte, representerande Östergötland, skulle jag vilja säga till er som inte har haft förmånen att besöka detta vackra landskap: Välkomna dit! Ta gärna en tur till Vadstena. Lilla Vadstena är ett utmärkt turistmål. Jag garanterar er att ni får en trevlig upplevelse, särskilt om ni kommer på sommaren.

Till ett besök i Vadstena hör naturligtvis en rundvandring i Vadstena slott. Det gamla 1500-talsslottet, ett Vasaslott, är en välkänd profil. Det reser sig vackert mot skyn när man närmar sig det, vare sig man kommer norrifrån eller österifrån över slätten.

Men det är ett problem med Vadstena slott. Tidigare var det omgivet av befästningsvallar. Men de revs på 1800-talet, till stor sorg för oss som nu har förmånen att få vistas i närheten av detta slott. Man har länge önskat en återuppbyggnad av befästningsvallarna, som skulle ge slottet sina gamla proportioner åter. En liten bit på väg har man kommit. En av vallarna är nu återuppbyggd. Den inrymmer landsarkivet i Östergötland.

Den fråga det nu gäller är om vi skall kunna bygga upp de resterande delarna av vallarna eller om detta ärende skall förhållas. Som jag sade tidigare är detta någonting som har diskuterats och önskats mycket länge.

När man för tio år sedan fattade beslut om att bygga en vall och i den in-

rymma landsarkivet var det implicerat i detta beslut att också resten av vallarna skulle resas igen. Riksantikvarieämbetet tillstyrkte byggnationen, med den reservationen att resten av vallarna borde byggas upp inom en tioårsperiod.

Så har inte blivit fallet, och jag ser med beklagande att kulturutskottets majoritet inte har tillstyrkt alla de motioner som rekommenderar en återuppbyggnad. Man har avstyrkt motionerna med hänvisning till att en kommitté är tillsatt, arkivdepåkommittén, vars betänkande nu är ute på remiss, och att man vill invänta dessa remissutlåtanden innan man tar ställning. Men, fru talman, jag vill påstå att det inte alls behövs. Oavsett hur det går med delningen av landsarkivens distrikt, finns behov av uppbyggnad av de resterande vallarna vid Vadstena slott.

Behoven är av flera slag. Oavsett hur det går med landsarkivet, om man kommer att dela upp distrikten eller ej, är behoven av fler lokaler i dag så stora att de i sig är alldeles tillräckliga. Man får nu använda sig av en rad icke arkivvänliga lokaler och magasin för att förvara värdefullt material. Landsarkivet får också neka att ta emot material, exempelvis företagsarkiv och liknande, för att man absolut inte har plats. Även om de delar som tillhör Småland skulle flyttas, kvarstår behovet av fler lokaler.

Östergötland är också ett s.k. intensivdataområde, vilket betyder att det finns stora behov av arkivvärdiga lokaler. Det är orimligt att tänka sig att statliga myndigheter och alla kommuner i Östergötland själva skulle bygga upp ordentliga arkiv. Det skulle bli mycket kostsamt och är näst intill omöjligt. Det styrker också att den bästa, mest rationella och billigaste vägen att gå är att bygga ut befästningsvallarna, så att de kan inrymma fler hyllmetrar.

Det finns också andra kulturmiljöbehov som gör sig gällande. Vadstena slott har tack vare ett intensivt arbete från de intresserade, kommuner och organisationer börjat framstå som en av de viktigaste kulturattraktionerna i Östergötland. Man har lagt ner förfärligt mycket arbete och tid på att restaurera slottet invändigt. Vadstenaakademien, den lilla intensivt arbetande, mycket duktiga institutionen, har dels använt slottet som repetitionslokal, dels haft flera av sina föreställningar där. Akademiens utrymmesbehov skulle kunna tillgodoses om landsarkivet kunde flytta ut ur slottet och in i nya vallar.

Jag vill inte uppehålla mig mer vid alla de goda argument som finns för en återuppbyggnad av de resterande vallarna utan hänvisar till de motioner som är väckta i ärendet och vill med detta, fru talman, yrka bifall till den mening yttring som jag står bakom. Där förelås att riksdagen ger regeringen i uppdrag att stå för en snar fortsatt utbyggnad av försvarsvallarna vid Vadstena slott.

Anf. 3 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Till det betänkande som vi nu behandlar finns en rad motioner fogade som vi har tagit ställning till. Det gäller bl.a., precis som Elisabeth Persson redogjorde för, försvarsvallarnas utbyggnad vid Vadstena slott. Jag tycker att Elisabeth Persson beskrev det på ett alldeles utmärkt sätt. Det är nämligen så att kulturutskottet också har fått tillfälle att se denna fina och unika miljö.

Arkivverksamheten i vårt land visar på både stor bredd och stor tyngd. Det handlar naturligtvis om kulturfrågor, men det handlar också om frågor som rättssäkerhet, offentlighet och sekretess, administrativ rationalisering, forskningens grunder och mycket annat. Det handlar vidare om tillgänglighet. I denna kammare har vi vid flera tillfällen, inte minst när vi fattade beslutet om arkivlagen, återkommit till denna fråga. I mångt och mycket har det just handlat om hur vi skall ha det med utbyggnaden av vallarna i Vadstena, användandet av dem och de behov som föreligger för arkiven.

I motioner till riksdagen har förslag om olika utlokaliseringar från främst Vadstena landsarkiv förts fram. Så har för t.ex. Smålands del såväl Jönköping, Kalmar som Växjö sagt sig vara intresserade och lämpliga utlokaliseringssorter. I Kronobergs län, som jag bäst känner till, har en särskild kommitté arbetat för ett framtida landsarkiv. Man har fört fram ett mycket ambitiöst förslag, men finansieringen är lika olöst i dag som när kommittén började sitt arbete.

När det gäller utbyggnaden av vallarna i Vadstena är vi i kulturutskottet överens, oavsett hur det blir med utflyttning av arkivdelar från Vadstena, om att slottsmiljön är mycket betydelsefull ur kulturmiljösynpunkt och att den bör återställas. Likaså är vi överens om att det finns många behov som kan tillgodoses vid en upprustning utöver arkivverksamheten, t.ex. lokaler för den internationella Vadstenaakademien och för utställningar av skilda slag.

Enligt Elisabeth Persson bör riksdagen redan i dag begära en snar utbyggnad av Vadstena slott. Utskottsmajoriteten anser däremot att riksdagen nu inte bör göra ett uttalande i denna riktning. Anledningen är att arkivdepåkommitténs betänkande, som innehåller förslag till en utvecklingsplan fram till år 2000, är ute på remiss. Remisstiden går ut inom en inte alltför avlägsen framtid, nämligen i början av nästa år. Vi menar därför att det är rimligt att såväl invänta remissinstansernas uppfattning som vänta på att kommittén har fått slutföra sitt arbete.

Fru talman! Jag yrkar bifall till kulturutskottets hemställan i betänkande 5 och avslag på det förslag som redovisas i det till betänkandet fogade meningsyttrandet.

Anf. 4 ELISABETH PERSSON (v):

Fru talman! Om jag får, Stina Gustavsson, uttrycka mig litet vanvördigt skulle jag vilja säga att landsarkivet i Vadstena i dag är "knögfullt". Hur det än går med delningen av distrikten vet vi alla att det kommer att ta åtskilliga år innan det blir aktuellt att flytta över ett enda arkiv, om det nu blir till Kronoberg, Kalmar eller Jönköping. Under den här tiden kommer värdefulla arkiv att få härbärgeras i icke-arkivvärdiga lokaler. Man kommer att tvingas att säga nej till arkiv, som på det sättet riskerar att skingras. En hel del riskerar att bli förstört, osv.

En realistisk gissning är att vad man än kommer fram till när det gäller delningen av det stora distriktet, Östergötland och Småland, kommer vi en lång bit in på tjugonde århundradet innan det blir aktuellt med någon överflyttning. Eftersom arkivet i Vadstena redan nu är så fullt och det inte skulle vara några som helst problem med att fylla upp dubbelt så stora lokaler som nu finns, tycker jag att det är ett dåligt argument att hänvisa till att man kan-

ske eventuellt kommer fram till en delning av distrikten. Behovet av arkiv, kulturmiljöhänsynen, behovet av en återuppbyggnad av slottsvallarna kommer att finnas kvar ändå. I sig är det en viktig kulturmiljögärning att bidra till att slottsvallarna blir resta. Det ser väldigt konstigt ut i dag på borggården. Tänk er en fyrkantig traditionell borggård – men i Vadstena är det bara en vall uppbyggd och de andra existerar inte. Vadstena slott är i och för sig litet asymmetriskt och spännande, men det här är en asymmetri som inte alls är spännande; det ser bara förvirrande ut.

Jag tycker att Stina Gustavssons argument tyvärr är litet grand som att gå som katten kring het gröt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslutet fattades efter 27 §.)

19 § Vissa skolfrågor

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande
1991/92:UbU4 Vissa skolfrågor.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 27 §.)

20 § Bostäder för gäststuderande m.fl.

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande
1991/92:UbU5 Bostäder för gäststuderande m.fl.

Anf. 5 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas en av alla de detaljer som tillsammans gör det möjligt att internationalisera utbildningen och forskningen. Det handlar om att ställa upp med bostäder för gäststuderande m.fl.

Utskottet har varit överens om att det är betydelsefullt att våra ungdomar kan studera i andra länder. Lika betydelsefullt är det att ungdomar från andra länder kan komma hit. En förutsättning bland många andra är att de som kommer hit har någonstans att bo, det säger sig självt. Det är viktigt att konstatera, vilket utskottet också gör, att det är kommunerna som har ansvaret för planering av bostäder. Det är vi överens om i princip. Alla remissinstanser har betonat vikten av en bra bostadsförsörjning.

När det kommer till praktisk handling ser vi nu hur regeringen gör det allt svårare att klara bostadsförsörjningen för framför allt betalningssvaga grupper. Dit hör definitivt gäststuderande. Det framgår av olika yttranden från remissinstanserna som utskottet har haft till grund för sitt ställningstagande. Högskolorna och Svenska Institutet har hittills på olika sätt hittat lösningar

i samarbete med studentbostadsstiftelser, kommunala bostadsstiftelser, kommuner och andra.

Men genom att nu kraftigt höja hyreskostnaderna har regeringen i praktiken avsevärt försvårat möjligheterna att ta emot gäststuderande och gästforskare. Det skall villigt sägas att detta säkerligen inte har varit något motiv för den förda politiken, men det visar att det är nödvändigt att politiken hänger ihop, att man inte kan tycka en sak och sedan göra någonting helt annat.

Fru talman! Jag har inte något yrkande i den här frågan. Det får anstå till dess att kammaren skall diskutera bostadspolitiken. Mina kolleger i utbildningsutskottet, som nu klart markerat vikten av att de gäststuderande har någonstans att bo, har då möjlighet att också följa upp hur det har fungerat i praktiken. Vid detta tillfälle kommer det med stor säkerhet att finnas en socialdemokratisk reservation om en bostadspolitik som skulle göra det möjligt för alla människor att skaffa sig en bostad. Om ni röstar för den, kommer möjligheterna att avsevärt förbättras för gäststuderande och gästforskare att hitta någonstans att bo när de kommer hit.

Anf. 6 RUNE RYDÉN (m):

Fru talman! Eva Johansson tog upp problemet med bostäder för gäststuderande. Det är klart att det i dag är ett problem på många av de större universitetsorterna, men det är inte så stort som det kommer att bli om några år, det är vi alla säkert överens om. När de stora utbytesprogrammen kommer i gång – jag tänker framför allt på Erasmus, men även på Comett och flera av de övriga EG-programmen – kommer påfrestningarna på de stora universitetsorterna Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund att bli utomordentligt stora. Enligt min uppfattning är det därför inte rimligt att tro att problemet kan lösas genom att den kommunala bostadsförmedlingen träder in och ordnar bostäder åt de internationella studenterna.

I utskottsbetänkandet har vi också uttalat att man måste finna olika lösningar för att komma till rätta med detta problem, som håller på att bli den spärr som gör att vi inte på ett riktigt sätt kan delta i det internationella studentutbytet. Jag anser personligen att detta är den stora och avgörande frågan. Därför måste olika insatser till för att man på ett rimligt sätt skall kunna lösa bostadssituationen för dessa studenter som studerar på de stora orterna. Vid de mindre högskoleorterna kan säkert de kommunala bostadsförmedlingarna ordna bostäder, eftersom det där rör sig om ett begränsat antal studerande, men på de större orterna är detta inte möjligt.

Det är då inte rimligt att skylla på att hyresnivån skulle vara en avgörande faktor, utan den är snarare irrelevant i det här sammanhanget. Det är den andra faktorn, den som jag har tagit upp, som är det helt avgörande problemet.

Anf. 7 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Rune Rydén sade att problemen blir större om några år. Därmed är vi överens om den verklighetsbeskrivningen. Jag är rädd för att den ryckighet i bostadsproduktionen som regeringens bostadspolitik leder till kommer att drabba de gäststuderande och gästforskarna.

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

Bostäder för gäststuderande m.fl.

Det är ju inte bostadsförmedlingen som bygger bostäder, utan det är studentbostadsstiftelserna, de kommunala bostadsstiftelserna och andra bostadsproducenter som producerar bostäder, som sedan bostadsförmedlingen förmedlar. Den här ryckigheten medför att inget bostadsföretag vågar göra någon planering inför framtiden när det gäller bostäder. Man känner inte till förutsättningarna, och eftersom det är stora satsningar som skall göras, måste riksdagen ge långsiktiga planeringsförutsättningar. Det är viktigt för bostadspolitiken i stort och också när det gäller den här frågan.

Det är mycket olyckligt att problemet med bostäder för gäststuderande kommer upp precis nu när vi står i begrepp att gå in i ett utökat samarbete med Europa och världen i övrigt när det gäller utbildning och forskning. Tack.

Anf. 8 RUNE RYDÉN (m):

Fru talman! Vi kan vara överens om att det i och för sig är olyckligt att det i framtiden kan bli problem med att ordna bostäder åt gäststuderande. Men problemet är inte så lätt att lösa som man kan tro, vilket bl.a. hänger på att vi i Sverige har en alldeles speciell struktur, som vi måste försöka komma till rätta med genom förhandlingar med studentkårer och studentbostadsstiftelser.

Till skillnad mot omvärlden är det i regel vid de större högskoleorterna och universiteten studenterna som disponerar över bostäderna. Det är också dessa studenter som i dagsläget anser att det finns tillräckligt många bostäder för att de skall kunna försörja de svenska studenterna med bostäder. Man har inte behövt göra någon planering, eftersom det inte har varit aktuellt att ta emot t.ex. 500 extra studenter utifrån, någonting som under de kommande åren kommer att bli aktuellt för Lunds universitet. När dessa extra studenter kommer, är det självklart att belastningen på bostadsmarknaden i Lund ökar, framför allt ökar problemen för Akademiska föreningen som har att ordna bostäder.

Dessa bostadsproblem skulle kunna lösas om de studenter som studerar utomlands var villiga att lämna sina bostäder till de gäststuderande som kommer hit. Men av olika skäl är man inte villig att göra det. Man föredrar att behålla sin bostad, eftersom hyresnivån inte är högre än att man anser än att man mycket väl kan behålla denna bostad och betala dubbla hyror medan man är utomlands.

Ett annat skäl är att en student som åker utomlands och en gäststuderande som kommer hit inte har samma tider. Därför har de olika behov av bostäder under olika tider.

I de länder som man studerar i är bostadsförsörjningen ordnad på ett helt annat sätt. Där är det universitetens uppgift att tillhandahålla de bostäder som de redan har. Dessutom är bostadsstandarden en annan, vilket kanske bidrar till problemen här hemma, och gör det lättare och billigare för våra studenter att bo i universitetens bostäder i t.ex. Tyskland, Frankrike eller Italien.

Vi kan inte hitta någon bestämd och enstaka lösning för situationen i Sverige, utan för varje universitetsort måste man finna den för platsen i fråga mest lämpliga lösningen. Vid t.ex. Lunds universitet vore det rimligt att än

en gång inrätta ett internationellt studenthem, vilket också liksom tidigare borde ske i studenternas regi, eftersom det är så som studenterna i Lund sedan mycket lång tid tillbaka har försörjts med bostäder, och det har fungerat alldeles utmärkt.

Att, som Eva Johansson gör, blanda in den statliga bostadspolitiken i allmänhet är, som jag också sade i mitt inledningsanförande, fullständigt irrelevant.

Anf. 9 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Rune Rydén anser att kostnaden för en bostad är irrelevant. Jag kan försäkra Rune Rydén att han får svårt att hitta meningsfränder i fråga om den bedömningen. Det är många människor, inte minst unga människor, som i dag är mycket oroad för sin bostadssituation, just på grund av hyreskostnaderna. Detta gäller naturligtvis också många studerande. Och visst är det av betydelse vad en bostad i Sverige kostar för den som kommer hit för kortare eller längre tid och skall studera! Det är kanske inte av betydelse för alla, för en del har naturligtvis förmånen att kunna strunta i kostnaden, men om bara sådana gäststuderande kan komma hit, blir det nog ett konstigt urval utan den bredd som vi i allmänhet skulle önska.

Av de remissyttranden som redovisas i utskottets betänkande framgår det – precis som Rune Rydén sade – att man på olika högskoleorter har löst problemet på olika sätt. Det tycker jag är bra, för det behövs nog mycket av fantasi och kreativt tänkande för att kunna ta till vara de resurser som finns. Men det behövs också en statlig bostadspolitik som stöd i de fall där man måste bygga de nya lägenheter som ändå måste byggas – oavsett i vilken regi. Det behövs också en statlig bostadspolitik som bidrar till att inte i onödan öka hyreskostnaderna för de bostäder som redan finns.

Rune Rydén sade att det i många andra länder är universitetens uppgift att ordna bostäder. I det utskottsbetänkande som också Rune Rydén har skrivit under har vi enhälligt uttryckt att det är kommunerna här i Sverige som har ansvaret för bostadsplaneringen, såväl när det gäller de studerande som i fråga om dem som arbetar och alla andra grupper. Kommunernas ansvar är i det här fallet totalt, och de behöver ha långsiktiga planeringsförutsättningar för att de skall kunna klara sin mycket svåra uppgift. Den ryckighet som vi nu upplever riskerar att strypa byggandet av nya bostäder och också indirekt försvåra utbytet av gäststuderande. Det här är någonting som jag som sagt tycker att Rune Rydén borde fundera litet över senare i höst när vi återkommer till bostadspolitiken.

Anf. 10 RUNE RYDÉN (m):

Fru talman! Låt mig bara säga till Eva Johansson att hon skall läsa innantill i betänkandet. Mitt namn står inte i betänkandet. Detta kan ju vara en intressant upplysning i sammanhanget.

Det är märkligt att få höra Eva Johansson tala om den statliga bostads- och regleringspolitikens förträfflighet. Denna politik har under de senaste decennierna på ett utomordentligt övertygande sätt visat hur fullständigt misslyckad den har varit och är. Att tro att man med en sådan politik skall kunna lösa de problem som vi två här har diskuterat förvånar mig mycket.

Anf. 11 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Är anledningen till att Rune Rydén's namn inte finns med i betänkandet att han inte står för vad som anförs i betänkandet?

Anf. 12 RUNE RYDÉN (m):

Fru talman! Jag vill bara säga till Eva Johansson att det faktiskt är så, att man kan vara på ett universitet och föreläsa vid en tidpunkt då utskottet sammanträder. Jag tycker att detta också är någonting som man kan tillåta sig som riksdagsman.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 27 §).

21 § Statsbidrag till miljöförbättringar i skolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande
1991/92:UbU6 Statsbidrag till miljöförbättringar i skolan (prop. 1991/92:10).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 27 §.)

22 § Trafiksäkerhet och trafikföreskrifter m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1991/92:TU2 Trafiksäkerhet och trafikföreskrifter m.m.

Anf. 13 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Målet för trafiksäkerhetsarbetet är att antalet personer som dödas och skadas i trafiken skall minska. Riksdagen har sagt att antalet dödade i trafiken år 1995 skall vara bortåt 160 personer färre per år än 1988 och de skadade 3 500 färre. År 2000 skall antalet dödade vara 200 lägre än 1988 och antalet skadade 5 000 färre än 1988. År 1988 skadades allvarligt eller lindrigt nästan 23 000 personer i vägtrafiken.

Under de snart tre år som har gått kan man enligt min mening inte se någon helt entydig tendens. 1989 var ett mörkt år med 904 döda i trafiken och nästan 24 000 skadade. 1990 har sett bättre ut. Samtidigt har antalet bilar i trafik fortsatt att öka. Med den trafikökning som förväntas i EG-anpassningens kölvatten och den ökade godstrafiken på väg som blir följd av att åkeriföretagen får sina önsknings uppfyllda torde de nämnda trafiksäkerhetsmålen bli svåra att uppnå.

Det är också med stor sannolikhet så, att den lägre hastighet på ca 60 mil motorväg som gällt sedan 1989 av luftvårdsskäl också lett till att antalet döds-offer och skadade minskat kraftigt. När utskottet diskuterade frågan om att uttala sig för att hastigheten återigen kan höjas till 110 km/tim på de 60 mil

motorväg, behandlades inte alls frågan om antalet dödsoffer och skadade. Tyvärr måste jag betrakta en sådan beredning som dålig. Diskussionen handlade mest om hur miljöförbättringarna skulle värderas. Jag menar att vi måste ta till vara varje möjlighet att hålla antalet dödade och skadade nere. Det har enligt min mening inte utskottet gjort.

Den debatt och de fakta som belysts sedan utskottet sammanträtt gör att jag i dag yrkar på återförvisning av hela betänkandet i och för ny beredning. Skulle yrkandet om återförvisning falla, kommer jag att låta ledamöterna ta del av ett särskilt yrkande som i hemställanpunkten mom. 5 innebär ett tillkännagivande till regeringen att det inte finns skäl att ompröva nedsättning av hastigheten, vilket föreslagits i de moderata motionerna T253 yrkande 6 och T401. Jag yrkar alltså bifall till vad som står i detta särskilda yrkande i mom. 5, om återförvisning av ärendet ej sker.

Det särskilda yrkandet lyder:

"5. beträffande hastighetssänkning från 110 km/tim till 90 km/tim att riksdagen med avslag på motionerna 1990/91:T253 yrkande 6 och 1990/91:T401 som sin mening ger regeringen till känna att det nu inte finns skäl att ompröva denna hastighetssänkning."

När det gäller miljöpåverkan i trafiken har vi såväl internationella som nationella åtaganden att följa. Inom ramen för Genèvekonventionen om gränsöverskridande luftföroreningar har vi förbundit oss att minska svavelutsläppen med 30 % mellan åren 1980 och 1993. Kväveoxiderna skall senast 1994 stabiliseras på 1987 års nivå. Vi har utfäst oss att minska kväveoxidutsläppen med 30 % till år 1998 med valfritt basår 1980–1985.

När det gäller koldioxidutsläppen har EFTA och EG kommit överens om att utsläppen inte skall ha ökat år 2000. Riksdagen beslöt år 1988 att koldioxidutsläppen inte skulle få öka. Dessutom har vi åtagit oss att till år 2000 halvera utsläppen av flyktiga organiska ämnen. Ytterligare en rad nationella målsättningar har ju också slagits fast av riksdagen.

Jag vill återigen understryka att det på grund av den ökande vägtrafiken är mycket svårt att uppnå målen, åtminstone i vad gäller kväveoxider och koldioxid. Ett internationellt forskarlag säger att koldioxidutsläppen måste minska med 50 % de närmaste 30 åren. Andra forskare talar om ännu större behov av sänkningar. Troligen kommer i vårt land omkring hälften av kväveoxidutsläppen från vägtrafiken. Detsamma gäller kolväteutsläppen. Av koldioxidutsläppen torde minst en tredjedel komma från vägtrafiken.

Det här leder mig till slutsatsen att vi bara av luftföroreningsskäl måste använda betydligt mer andra transportmedel än fossilbränsle drivna fordon. Miljöhänsynen måste markeras som en viktig grund för beslut om hastighetsgränser. Därför har jag stött motionerna T434(s) yrkande 2 och T412(mp) yrkande 45 som vill ge trafiksäkerhetsverket entydig rätt att av miljöskäl föreskriva hastighetsbegränsningar, något som avstyrks i mom. 7.

Jag yrkar alltså bifall till den del av min meningsyttring som avser mom. 7, om den nämnda återförvisningen avslås.

Med samma motivering stöder jag också motionerna T434 yrkande 1, T267 yrkande 2 och T412 yrkande 6. Jag yrkar därför bifall till den del av min meningsyttring som berör mom. 8, om återförvisningen avslås.

I motion T422 har vänsterpartiets företrädare utvecklat problemen med

en rad olika fossilbränsle drivna fordon som medför olägenheter i olika sammanhang. Det gäller inte bara snöskotrar, som på många håll upplevs som en plåga. Det gäller också terränghjulingar, jeepar, minitraktorer, vattenskotrar, undervattensmopeder, flygmopeder, terrängmotorcyklar m.m.

Ibland är utnyttjandet av dessa fordon berättigat av arbetsbesparande skäl, liksom även av nöjesskäl. Inte minst den landsända varifrån jag kommer är aktuell i detta sammanhang. Men den ökande användningen av olika typer av fordon som drivs med fossilbränslen har medfört motsättningar mellan olika intressen. Buller och avgaser, skador på växter och djur, allvarliga fordonsolyckor, särskilt i samband med alkoholförtäring, hör till bilden av bruket av dessa fordon. I motionen har föreslagits en utredning som rimligen bör innebära en översyn av gällande lagstiftning. Vårt parti står givetvis bakom denna meningsyttring i anslutning till mom. 55. Detsamma gäller meningsyttringarna i anslutning till mom. 21, 28 och 51.

Anf. 14 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! I detta betänkande om trafiksäkerheten är utskottet i huvudsak enigt. Jag skall därför ta upp endast några viktiga punkter där vi förväntar oss snabba förändringar.

Först och främst när det gäller körkortsåterkallelse för hastighetsöverskridande skriver utskottet att det "måste förutsätta en individualiserad bedömning och att bedömningen i fråga om körkortsspär och körkortsåterkallelse för hastighetsöverskridande skall kunna och bör påverkas av omständigheterna i det enskilda fallet".

Tyvärr har detta uttalande inte fått avsedd verkan, utan grunderna för återkallelserna har tolkats på olika sätt. Därför beställer vi nu ett förslag från regeringen som bättre tar hänsyn till omständigheterna kring hastighetsöverträdelser.

En annan viktig fråga där vi förväntar oss att ett förslag snarast föreläggs riksdagen är att skolbarnen vid skolskjutsning bör erbjudas sittplats i bussen. Detta är ingen ny fråga. Den har behandlats under lång tid, men nu är det dags att gå till handling. Därför förväntar vi oss ett förslag i frågan. Skolbarnens säkerhet är en angelägen och mycket viktig fråga.

Vidare i utskottets skrivning i betänkandet begär vi en omprövning av TSVs beslut att sänka hastigheterna från 110 km/tim till 90 km/tim på ca 60 mil vägar. Denna skrivning har väckt stort intresse även utanför denna kammar. Låt mig därför bara konstatera, utan att därför föregå TSVs kommande beslut i ärendet, att viktiga förändringar i trafikmiljön – det må handla om hastighetsbegränsningar eller andra viktiga trafiksäkerhetsinsatser – måste vara bättre förberedda och förankrade än vad detta beslut var. Det kan vi nu se efter att ha haft dessa begränsningar några år. Beslut som inte fungerar eller inte får avsedd verkan skall justeras. Det är viktigt för den politiska trovärdigheten på trafiksäkerhetsområdet.

Det betyder inte att hastighetsbegränsningar av miljöskäl inte kan vara verkningsfulla i vissa fall. Men då måste de vara bättre förarbetade och förankrade bland bilisterna.

Till sist vill jag säga att utskottets betänkande är enigt i stort. Det betyder att även det parti som i valrörelsen gav ett intryck av att det ville göra stora

ingrepp i trafikpolitiken, t.ex. avskaffa parkeringsvakter och att man skulle strunta i hastighetsbegränsningar, det parti vars ledning försökte skaffa sig extra PR genom att i media offentligt skälla ut trafikpoliser samt allmänt gav ett intryck av radikala förändringar på trafikområdet, nu har ställt in sig i ledet, dvs. inte har väckt några av sina populistiska förslag vid utskottsbehandlingen.

Sedan partiet kom in i riksdagen har det tystnat. Ny Demokrati har inget nytt att komma med på trafikområdet. Partiet ställer sig bakom de etablerade partiernas förslag. Det ger detta betänkande vid handen. Men det är väl egentligen ingen överraskning för de etablerade partierna. Ny Demokrati kan inte tillföra trafikpolitiken något nytt som inte partierna redan har diskuterat eller håller på att förändra för att förbättra trafiksäkerheten i vår gemensamma trafikmiljö.

Anf. 15 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Trafik och kommunikationer är ett måste. Det är en förutsättning för ett rikt liv – att människor skall kunna träffas och umgås, arbeta och utöva fritidsaktiviteter. Det är också en förutsättning för välfärd och en levande landsbygd. Och det är viktigt att trafiken och kommunikationerna fungerar väl.

Vi vet också att människor anser att det är viktigt att trafiken på våra vägar skall utgöra ett naturligt samspel mellan olika trafikanter och grundas på hänsyn, kunskap och ömsesidig respekt.

En sak är helt klar. Det är att bilen behövs. Det heter ju mycket riktigt att utan bilen stannar Sverige. Och åtta av tio resor sker med bil.

Men det är viktigt att minska de negativa effekterna. Det kan handla om vår miljö. Men detta betänkande handlar i huvudsak om trafiksäkerhet, och jag skall koncentrera mig på det.

Det är viktigt att minska antalet skadade och dödade i trafiken. Varje trafikolycka med personskada är en tragedi.

Fru talman! Detta betänkande är i stora stycken enigt. Vänsterpartiets suppleant har fogat en meningsyttring till betänkandet. Men i övrigt råder det en ovanligt stor samsyn. Det är normalt i detta årligen återkommande ärende med många reservationer. De två senaste åren har betänkandena innehållit 28 resp. 30 reservationer.

Att betänkandet i år är relativt enigt förklaras av att vi har en ny regering och att vi har en önskan om att ge den tid. Men det har också skett förändringar sedan förra gången trafiksäkerhetsfrågorna behandlades i riksdagen.

Utskottet vill bl.a. att sänkningen från 110 km/timme till 90 km/tim på 62 mil motorvägar skall omprövas. Till grund för detta ligger en moderat motion.

Samtidigt hemställer utskottet hos regeringen att den s.k. 30-lagen ändras. Även i detta fall är det moderata motioner som ligger till grund för hemställan. I denna lag stipuleras att en förare regelmässigt drabbas av indraget körkort om han eller hon kör mer än 30 km/tim över gällande hastighetsgräns, och det tas inte hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Utskottet konstaterar också att trafiksäkerheten vinner på bättre vägar. Det gör trafiken säkrare. Samtidigt tjänar miljön på att bilarna rör sig i en

jämn hastighet. Regeringens stora satsningar på infrastrukturinvesteringar är därför positiva, även ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Även bilparkens ålder, dvs. genomsnittsåldern på de svenska bilarna, är viktig. Ju fler nya bilar, desto färre olyckor. Den svenska bilparken är ålderstigen vid en internationell jämförelse. Genomsnittsåldern på de svenska bilarna är faktiskt densamma som den var på de östtyska bilarna – innan Berlinmuren föll. Nu är vi i Sverige ordentligt akterseglade även av dem. Detta påverkar också miljön negativt. Varje ny bil med den effektiva katalytiska avgasreningen renar ju avgaserna till mer än 90 %. En föryngring av bilparken är sålunda positiv ur flera aspekter.

Fru talman! Utskottet har i full enighet uttalat att man anser att den s.k. 30-lagen, dvs. den nuvarande körkortslagen, skall ändras. Den infördes den 1 juli 1986 och går ut på att körkortet skall återkallas när någon kör 31 km/timme för fort.

Nu har det emellertid visat sig att lagen inte, som ju är brukligt i svensk lagstiftning, har gett upphov till att en individualiserad bedömning har gjorts. Att köra 31 km/timme för fort på en helt tom motorväg, som har tillfällig 90-gräns, har straffats lika hårt som om fortkörningen hade skett på en livligt trafikerad 50-väg.

Många familjeförsörjare och boende inte minst i glesbygden, utan tillgång till kollektiva transporter, har sedan lagen tillkom fått mycket stora svårigheter när de blivit utsatta för körkortsingripanden. Ingripandena har fördubblats sedan lagändringen skedde. Vi vet också att lagens nuvarande utformning inte har någon bred förankring hos de svenska trafikanterna och inte heller hos många av de svenska domstolarna, som har att verkställa tillämpningen.

Fru talman! Vi moderater har kritiserat denna lag ända sedan dess tillkomst. Det är bl.a. mot den bakgrunden glädjande att ett enigt utskott nu hemställer hos regeringen att den förelägger riksdagen förslag om en ändrad körkortslag.

Om det är tillåtet med en personlig betraktelse så tycker jag att detta är extra roligt, eftersom jag höll mitt jungfrutal i denna kammare en sen natt under försommaren 1986, då jag pläderade mot den ändring som utskottet nu ber regeringen se över.

Fru talman! Riksdagen har fastställt mål inom trafikområdet, och vi har hört dem redovisas här i talarstolen tidigare. Vi vill att antalet skadade och dödade skall minska. Men det är de facto så att det i stort sett är bara en grupp trafikanter som har klarat detta mål hittills, och det är motorcyklisterna. Tro det eller ej!

Då kan man fråga sig varför just denna grupp har klarat detta mål. Jo, det visar sig att motorcyklisterna arbetar mycket aktivt med utbildning, opinionsbildning och informationsinsatser. De har exempelvis i den av åtminstone trafikutskottet kända verksamheten med guldhjälmen anordnat guldhjälmskurser och avrostningskurser i samband med att sommarsäsongen närmar sig. Vi vet också att det är väldigt många motorcyklister som är organiserade.

Vad kan vi lära av detta när det gäller trafiksäkerhet? Jo, vi kan lära oss att det krävs engagemang och kunskaper för att minska antalet olyckor.

Jag tycker att vi även i trafiksäkerhetsarbetet skall lära oss av det övriga samhället, av motorcyklisterna, men också av företag, kommuner och andra organisationer. Där har man sedan en längre tid tillbaka arbetat aktivt med att ge ansvar, att delegera, att entusiasmera och att informera. Och detta har gett förvånansvärt positiva effekter.

Fru talman! Jag tycker att det är dags för en ny kraftsamling inom trafiksäkerhetsarbetet. Vi måste se trafikanterna mer som tänkande individer, som det går att påverka.

Det är hög tid att vi börjar använda oss av människors engagemang och kunskaper. Det gäller också att ge ett ansvar åt och att informera trafikanterna. Vidare behöver vi så att säga nyväcka det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet och ändra på regler, vilket föreslås exempelvis i dag, som är oförnuftiga. Jag är nämligen övertygad om att det går att få trafikolyckskurvan att vända neråt. Det handlar bara om att få trafikanterna med oss i stället för att de är emot oss.

Jag kan inte undgå att något kommentera vad vänsterpartiets Bengt Hurtig säger i sitt inlägg. Vid kammarens behandling av det aktuella betänkandet för han helt plötsligt fram nya yrkanden. Det är förvånande att ni i vänsterpartiet plötsligt vill återförvisa betänkandet med hänvisning till att trafiksäkerhetsfrågorna inte har behandlats. Men då vill jag framhålla att hela betänkandet gäller just trafiksäkerhetsfrågorna. Om Bengt Hurtig inte har uppmärksammat det får det stå för honom. Enligt min mening skall trafikutskottet inte lastas för det.

Anf: 16 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Jan Sandberg säger att vi måste se till att antalet dödade och skadade i trafiken minskas. Den av väg- och trafikinstitutet publicerade statistiken visar att just den aktuella hastighetssänkningen på drygt 65 mil motorvägar har lett till att årligen nio personer färre har mist livet. Dessutom har 96 personer färre råkat ut för trafikskador. Just dessa uppgifter blev inte behandlade när frågan togs upp i trafikutskottet. Statistik eller entydig information om hur mycket hastigheterna i verkligheten sänkts har heller inte varit tillgängliga. Väg- och trafikinstitutet visar nu på att hastigheten sänkts med ungefär 10 km i timmen till följd av vidtagna åtgärder.

En mätning som gjordes 1989 visar att utsläppen av avgaser från personbilar minskat med uppemot 21 %. I diskussionen i trafikutskottet fick man ett intryck av att det var fråga om en högst marginell sänkning.

Det är alltså själva beredningen som jag tycker har varit otillräcklig. Därför tycker jag inte att det är skamligt att föreslå att vi utreder frågan på nytt.

Jag yrkar bifall till mitt återförvisningsförslag. Om det skulle falla yrkar jag bifall till det särskilda yrkande som jag har framställt i anledning av mom. 5.

Anf. 17 KENTH SKÅRVIK (fp):

Fru talman! I detta betänkande där i huvudsak motioner behandlas som skrevs under motionstiden i januari 1991 behandlas frågor om hastighetsgränser och åtgärder för att motverka hastighetsöverskridande, vägtrafikfrågor, fordonsfrågor, bilregisterfrågor, körkortsfrågor, vägmärkesfrågor m.m.

Utskottet har ställt sig bakom de olika förslagen förutom när det gäller sex meningsyttringar från vänsterpartiet som vi har hört talas om flera gånger här i dag.

Vi vet och känner alla att problemen i trafiken under senare år inte har blivit färre. Beteendet när det gäller att köra bil, lastbil eller buss eller när det gäller att cykla är inte det allra bästa. Det är inte utan att man ibland känner en viss rädsla när man vistas ute på våra vägar.

Att försöka hålla en fastställd fartgräns är nästan helt omöjligt. Att en mötande bil eller en bakomvarande bil passerar trots heldragen streckmarkering är inte ovanligt. Rött ljus innebär i dag definitivt ingen säkerhet eller något skydd för att någon inte kör förbi. Att använda lyse på cykeln vid mörkerkörning är något som betraktas som särdeles löjligt, likaså att använda reflexer på kvällen när man åker rullskidor.

Man kan ställa frågan: Vad beror detta på? Det är svårt att ge ett svar, därför att vi människor ser mycket olika på dessa saker och har helt olika förklaringar. Ytterligare en fråga som man kan ställa är: Har vi för mycket av förordningar och bestämmelser, och är det för mycket av förbud och pek-pinnar?

Kan det vara så, att vi har för många instanser som sysslar med trafiksäkerhet? I så fall blir det kanske inte någon enhetlig information. I dag är det ca 30 myndigheter och ett tiotal departement som arbetar med trafiksäkerheten. TSV och NTF är de största i det sammanhanget och arbetar med endast trafiksäkerhetsfrågor. Svensk Bilprovnings verksamhet avser i huvudsak trafiksäkerhetskontroller och, vilket blir fallet i allt högre grad, miljökontroller som också utgör en viktig del av trafiksäkerhetsarbetet.

I oktober avslutade Ingemar Mundebo sin enmansutredning om den organisatoriska delen av trafiksäkerheten. Betänkandet från denna utredning är nu ute på remiss, och detta kommer tillbaka till riksdagen vid ett senare tillfälle och då med förslag till viss omDispositionering av organisationen beträffande trafiksäkerhetsarbetet.

Även kommittén Korkort 2000 har överlämnat sitt betänkande. Också här förväntar vi oss att departementet kommer med förslag till en nyordning, vilka t.ex. handlar om övningskörning tidigare och annat i undervisningen – allt detta med tanke på förbättringar beträffande den framtida trafiksäkerheten på våra vägar.

Stora insatser måste göras för att det skall gå att komma till rätta med olyckorna ute på våra vägar samt med det försämrade beteendet hos bilister och cyklister. Det råder inget tvivel om att den "mänskliga" faktorn har stor betydelse för hur trafiken flyter och för hur man uppför sig på vägar och cykelbanor.

Därför behövs det information och åter information, och detta så långt ner i åldrarna som möjligt. Återigen vill jag säga att det är viktigt att detta görs i samordning, så att informationen får verkan där den skall ha verkan. Dessutom skall det vara på rätt sätt. Informationen måste nå ner till den enskilda människan, som ju använder bilen eller cykeln.

Hastighetsgränserna för bilkörning på våra motorvägar har varit ett stort diskussionsämne under de senaste åren. Under senare tid har endast ca 65 mil av våra svenska vägar varit belagda med 90 km. Det har varit så runt våra

tre storstäder och på västkusten. Beslutet om 90 km på 65 mil av våra vägar, och detta beslut fattade TSV i sin styrelse, grundades på luftvårdsskäl.

Ett enigt utskott, det framgår av detta betänkande, menar att TSV bör ompröva detta beslut och göra en översyn för att ta reda på om det från både trafiksäkerhetsaspekten och miljöaspekten är riktigt att ligga kvar på 90 km beträffande dessa 65 mil vägar.

TSV har också förut i egna förslag tagit upp frågan om nya fartgränser, vilket gör att det nu är en lämplig tidpunkt att se över våra fartgränser och att förbereda en anpassning av våra fartgränser till övriga Europas.

Beträffande detta med återkallande av körkort med omedelbar verkan har ett enigt utskott på grund av motioner till utskottet begärt att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till ändring i nuvarande körkortslag eller till en ny körkortslag som då grundas på vad utskottet nu har uttalat. Utskottet säger i betänkandet att körkortsåterkallelse för hastighetsöverskridande kan – och bör – påverkas av omständigheter i det enskilda fallet.

Beträffande alla motioner, som i princip har avstyrkts av utskottet, har många viktiga påpekanden gjorts. Exempelvis finns en motion angående transport av barn stående i skolbussar. Här vill utskottet med skärpa understryka att det är angeläget att alla barn erbjuds sittplats vid skolskjutsning med buss. Utskottet förutsätter att förslag i frågan kommer att föreläggas riksdagen snarast. Andra förslag gäller användandet av mobiltelefoner i motorfordon samt cykelhjälm och reflexer. Frågan om separata gångbanor och cykelbanor anses i en motion vara en viktig fråga.

Utskottet anser givetvis att alla dessa frågor är oerhört viktiga och angelägna men tar i betänkandet inte något initiativ till en skrivning till regeringen. I stället utgår utskottet från att regeringen och TSV noga följer dessa frågor och tar det initiativ som anses erforderligt för att säkerheten för trafikanten och gående skall vara fullständig.

Från vänsterpartiet finns i betänkandet sex meningsyttringar beträffande olika motioner som utskottet behandlat. Jag hoppas att man i vänsterpartiet genom skrivningarna i betänkandet och även genom mitt anförande i nuläget anser sig ha fått tillräckliga svar med anledning av avgivna meningsyttringar.

Fru talman! Härmed yrkar jag avslag på de motioner som har avgivits samt bifall till hemställan i trafikutskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 18 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! På åtminstone en punkt ger trafikutskottet i sitt betänkande en felaktig signal. Det gäller då hastighetsgränserna och de höga hastigheternas påverkan på miljön.

Runt om i världen görs i dag ansträngningar för att minska de miljöskadliga utsläppen vare sig det gäller koldioxid eller kväveoxider.

Nästa år kommer vi att diskutera dessa frågor intensivt vid det möte som äger rum i Brasilien, inte minst med företrädarna för tredje världen. Vi ställer ju också krav på att tredje världen skall minska utsläppen av miljöskadliga ämnen. Att då vidhålla ett resonemang som innebär att man negligerar betydelsen av höga hastigheter på de svenska motorvägarna är naturligtvis inte acceptabelt. Det är nämligen vetenskapligt entydigt klarlagt att höga hastigheter bidrar till ökade utsläpp av såväl kväveoxider som koldioxider –

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

*Trafiksäkerhet och
trafikföreskrifter
m.m.*

kväveoxider genom förbränningsprocessen och koldioxiden genom att man vid högre hastigheter förbränner mer bränsle och därmed också ökar utsläppen av koldioxid. Detta är entydigt klarlagt genom undersökningar av bl.a. naturvårdsverket.

Då är det rimligt att vi i Sverige tar ett ansvar för att minska dessa utsläpp. Den signal som då borde gå till trafiksäkerhetsverket är att om man omprövar hastighetsgränserna skall man snarare pröva att ytterligare sänka hastigheterna på, låt oss kalla dem så, höghastighetsvägarna i t.ex. den takt som centern bl.a. har föreslagit i motioner till riksdagen. Jag tror att det skulle vara nyttigt att vi gav just den signalen till omvärlden, att vi är beredda att inte bara ställa krav på andra att de skall sänka sina utsläpp, utan att vi också är beredda att ta det marginella ansvar som det är fråga om i det här fallet, nämligen en sänkning av hastigheter med 10 eller 20 kilometer i timmen på olika vägar.

Till detta kommer naturligtvis att det är uppenbart att det finns ett samband mellan hög hastighet och effekterna av olyckor som inträffar. Det har trafikutskottet i och för sig berört, men jag tror att man borde göra den här kopplingen mellan den höga hastigheten och effekterna av olyckor mycket tydligare.

Nu kan man säga att det inte finns någon som håller dessa hastigheter – folk kör ändå för fort på våra vägar. Det är möjligt att det är på det sättet, men alla vet ju också att man bör hålla sig inom rimliga gränser, annars får det ganska allvarliga konsekvenser för den enskilde föraren. Vid en sänkning av hastighetsgränsen med 10 kilometer i timmen sänks också olaglighetsgränsen med 10 kilometer i timmen. Man vinner alltså de attraktiva miljöfördelarna med en lägre hastighet.

Fru talman! Jag har svårt att se att andra länder, t.ex. bilens förlovade land USA eller det oss närliggande EG-landet Danmark, skulle acceptera hastigheter som ligger vid 90 kilometer i timmen på alla vägar. Detta gäller inte minst i USA. Inte på några vägar, möjligen med undantag av någon delstat, kör man där med högre hastigheter än ungefär 90 kilometer i timmen. Man har svårt att förstå att det i de länderna skulle vara acceptabelt, medan en sänkning i Sverige på motsvarande sätt skulle uppfattas som Guds straff.

Fru talman! Om riksdagen skall skicka en signal eller förmedla någon information inför trafiksäkerhetsverkets kommande arbete, bör det vara att vid sidan av de argument som på ganska lös grund förs fram när det gäller att höja hastigheter eller tillåta höga hastigheter på de svenska vägarna, talar trafiksäkerhetsskäl och miljöskäl entydigt för en fortsatt sänkning.

Anf. 19 JAN SANDBERG (m) replik:

Fru talman! Lennart Daléus och jag har samma uppfattning vad det gäller att minska de negativa miljöeffekterna, inte minst från trafiken. Men jag vill kommentera några saker.

När det gäller USA har man ju i många delstater höjt hastigheten från 55 miles/hour till 65 miles/hour. Det kan vara intressant att känna till.

Sedan kan man i och för sig diskutera hur mycket avgasutsläppen minskar om man sänker hastighetsgränsen på de 60 mil motorväg som det talas om. Jag hoppas att vi är överens om att problemet minskar för varje dag. För

varje ny katalytiskt avgasrenad bil som tillkommer minskar problemen, delvis därför att utsläppen minskar med 90 % för varje sådan bil. För dessa bilar är utsläppen i stort sett oberoende av vilken hastighet man håller. I dag är ungefär var tredje bil katalytiskt avgasrenad. Dessa bilar står för över 40 % av trafikarbetet. Jag tror att det kan vara litet problematiskt att då utöka antalet vägavsnitt som man skall sänka hastigheten på.

Vi skall självfallet minska miljöeffekterna från trafiken, men vi skall göra det med verksamma åtgärder. Den dagen när vi kommer med förslag som kan ge ordentlig effekt kan motståndet dess värre vara för stort, därför att människornas genuina miljöengagemang – jag tror faktiskt att det finns – kan ha fått sig en knäck när de har sett avskräckande exempel på åtgärder tidigare. Vi skall självfallet försöka få ned avgasutsläppen. Det är inte detta jag går emot, men det bevisat bästa sättet att få ned dem, förutom att få fler nya bilar och färre äldre bilar, är att få en jämn trafikrytm. Detta får man inte heller glömma bort. Det gäller såväl i städer som på landsbygd.

Anf. 20 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jan Sandberg har tyvärr inte rätt när det gäller vad som är effektiva åtgärder och vad som inte är det. Sanningen är den att den enda åtgärd som har en omedelbar, snabb och effektiv verkan är en sänkning av hastigheterna på vägarna. Det är den enda åtgärd som har just denna effekt, oavsett om man når en hundra procentig åttlydnad av lagstiftning eller inte från de enskilda bilförarna. Detta gäller även när vi talar om de katalytiskt renade bilarna. Märk väl att den svenska bilparken i dag inte till hundra procent består av katalytiskt renade bilar. Men även där har man den effekten. Då är det intressant att vi ju strävar efter att nå åtgärder på varje punkt för att skydda miljön. Detta är alltså en verksam punkt, som snabbt ger effekt.

Jag vill också konstatera, även om några delstater i USA möjligen labore-rar med hastighetsgränser som liknar de svenska, att de flesta delstaterna i USA har lägre hastigheter. I många europeiska länder strävar man i dag åt det här hållet, att sänka hastigheterna för att skydda miljön. Vi kan möjligen tvista om hur stora mängder vi talar om när det gäller effekterna av sänkningen, men poängen är ju att man från utskottets sida borde ha skickat rätt signal till omvärlden, inte minst till trafiksäkerhetsverket, om vad man anser om miljöns betydelse också i de här sammanhangen.

Anf. 21 MAX MONTALVO (nyd):

Fru talman! 62 mil av våra motorvägar har gjort många bilister till brottslingar. Detta på grund av att högsta tillåtna hastighet för närvarande är 90 km/tim. På vägar med hög standard känns denna hastighet omotiverad vid många tillfällen. Risker finns också att bilisterna nonchalerar både hastighe-ten och andra trafikregler, och misstron mot politiker ökar.

En av anledningarna till att man sänkte hastigheten från 110 km/tim till 90 km/tim var att skydda miljön. Enligt Björn Gillberg på Miljöcentrum i Upp-sala har undersökningar visat att en sänkning av hastigheten på dessa 62 mil av landets motorvägar inte har någon nämnvärd betydelse för miljön. Vill man verkligen göra något för miljön i detta avseende, bör man stimulera bi-listerna till att sätta en katalysator på alla fordon som används dagligen. Det

är ju allmänt känt att man kan använda katalysator på bilar med direktinsprutning. Andra typer av katalysatorer kan användas såväl på äldre bensindrivna som på dieseldrivna fordon. Reningsgraden skulle bli ca 50–60 % på dessa fordon. Detta skulle otvivelaktigt göra mer för miljön än en hastighets-sänkning.

Skattebetalarna har betalt ca 70 000 kr. per löpmeter för motorvägsstandard, men de får bara utnyttja resurserna som om det var en vanlig väg för ca 25 000 kr. per löpmeter.

Vi kan inte stoppa utvecklingen. Våra bilar har blivit både bättre och säkrare. Bilföraren måste försöka anpassa sig till verkligheten.

Vi i Ny Demokrati vill härmed poängtera vikten av att en ändring av reglerna kommer till stånd.

Jag vill vända mig till ledamoten Sundström och säga, att jag är säker på att Ny Demokrati kan tillföra en hel del i trafikfrågor. Vi kommer att utnyttja de tillfällen som givs, t.ex. under den allmänna motionsperioden i januari. I kommunerna kommer detta att ske genom den skatteindrivning som ombesörjs av s.k. lapplisor.

Anf. 22 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Det är spännande att Max Montalvo och Ny Demokrati börjar hänvisa till Björn Gillbergs bedömningar som ett sanningssägande när det gäller att bedöma effekterna av hastighetssänkningar. Jag välkomnar det sättet att inhämta information från aktiva miljöengagerade grupper. Men man kan inte för den skull lätt döma ut en väl underbyggd undersökning av naturvårdsverket, som entydigt visar på att den diskuterade sänkningen av hastigheterna har effekter när det gäller flera utsläpp på våra vägar.

Jag välkomnar om ett miljöengagemang från Ny Demokratiska sida tar sig den formen att kontakter tas runt om i samhället för att inhämta information.

Fru talman! Det är entydigt underbyggt att sänkningen av hastigheterna har effekt på miljön. Det är lika tydligt att vi måste gå med på den lilla förändringen i vår livsstil, om vi skall kunna kräva av andra grupper runt om i världen att medverka till miljöförbättringar.

Anf. 23 MAX MONTALVO (nyd) replik:

Fru talman! Det är klart att vi måste tänka på miljön. Men det viktiga är att alla fordon har någon slags rening. Det gäller även de riktigt gamla fordonen. Därför är det viktigt att alla fordon renas litet grand. Då blir det en större effekt. Det är att nypa i luften när man bara talar om hastigheter.

Helheten är sådan att vi måste börja någonstans sakta. Folk måste förstå innebörden av åtgärderna och kostnaden måste vara låg. En liten katalysator kostar ca 1 500 kr. att tillverka. Vi måste införa den för alla bilar, i stället för att diskutera futtiga saker som hastigheter.

Anf. 24 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag undrar om Max Montalvo kan svara på frågan om vilket som ger snabbaste effekt av de två åtgärderna, införande på alla fordon i Sverige av katalytisk rening eller omedelbar sänkning av hastigheterna?

Jag tillhör dem som tycker att katalytisk rening skall införas på alla bilar. Men vi skall komma ihåg att det är en för bilägaren kostbar affär. Vilken åtgärd är mest ekonomisk i dag för bilföraren att vidta när det gäller att omedelbart sänka utsläppen? Är det att sänka hastigheten eller att vidta någon annan åtgärd?

Anf. 25 MAX MONTALVO (nyd) replik:

Fru talman! Vi i Ny Demokrati tror helt på att det är bättre att satsa på katalysator från början. Vi tror inte på hastighetssänkningar. Folk följer dem ändå inte. Som politiker blir det bara ett slag i luften för att visa att man har gjort något. Det blir i alla fall inget resultat.

Anf. 26 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas motion T434 av mig och några medmotionärer. I den finns två yrkanden. I det första uppmanas regeringen att ändra vägtrafikkungörelsen så att det blir möjligt för länsstyrelsen att fatta beslut om nedsättning av hastighetsgränsen för längre sträckor och för hela områden. I det sammanhanget skall det naturligtvis bli möjligt att väga in miljöskäl. I det andra yrkandet uppmanas regeringen att ändra i vägtrafikkungörelsen så att det klart framgår att trafiksäkerhetsverket också skall väga in miljöhänsyn när hastighetsgränserna sätts.

Liksom tidigare år har även i år dessa två att-satser blivit avstyrkta. Men jag ger mig inte.

När det gäller den första att-satsen, som behandlar länsstyrelsens roll, begränsar utskottet, liksom förra året, motionen till att bara avse miljöfrågan. Det är fel. Det står inte så i motionen. Att-satsen handlar över huvud taget om länsstyrelsens roll att få sätta ner hastighetsgränserna, eller för den delen höja dem om det skulle behövas.

Nu är det möjligt för länsstyrelsen och kommunerna att ha ett inflytande när det gäller kortare sträckor och inom mycket avgränsade områden. Det är inte tillräckligt, speciellt inte om hänsyn skall tas till miljöskälen. Då är det nödvändigt att kunna påverka större områden. Vi motionärer har dock insett att det inte är rimligt med en så stor frihet så att hela länet omfattas.

I trafiksäkerhetsverkets nya förslag till hastighetsgränser talar man om kompletterande möjligheter att sänka hastigheten i 10-kilometersintervall med hjälp av lokala hastighetsgränser. Man talar också om möjligheten att höja hastighetsgränsen i vissa fall. Också mot bakgrund av detta förslag tycker jag att det är rimligt att vidga denna möjlighet för länsstyrelserna.

Utskottet saknar helt motivering i betänkandet. Därutöver kan jag säga att jag begriper helt enkelt inte vad utskottet menar i den korta mening där motionen avstyrks.

När det gäller den andra att-satsen, som handlar om att väga in miljöskäl när trafiksäkerhetsverket skall sätta hastighetsgränser, hänvisas liksom tidigare till 1988 års trafikpolitiska beslut. I det beslutet skall alltså miljöskäl tolkas in.

Jag förmodar att trafiksäkerhetsverket tar hänsyn till miljön när hastighetsgränserna sätts. Det nya förslaget, som har kommit som följd av den tidigare regeringens uppdrag, talar om att sätta hastighetsgränserna till 50, 80

och 100 km/tim. Det är ett positivt förslag, och det utgör en förbättring för miljön. Men jag har förstått att det finns ett motstånd i trafiksäkerhetsverkets styrelse mot förslaget, vilket jag beklagar. Utskottet förutsätter att trafiksäkerhetsverket skall väga in miljöskäl. Jag förstår ändå inte motståndet från utskottets sida mot att vi klart och entydigt skall kunna föra in ett krav i vägtrafikkungörelsen att miljöskäl skall vägas in.

Jag ställer mig därför bakom Bengt Hurtigs två yrkanden till stöd för motionen.

I linje med önskan att väga in miljöskäl, är utskottets skrivning när det gäller trafiksäkerhetsverkets beslut 1989 att sänka hastighetsgränserna på vissa motorvägar i de omtalade storstadsregionerna och på västkusten olycklig och anmärkningsvärd.

En motion från moderaterna där det föreslås att beslutet skall upphävas avstyrks. Samtidigt kan skrivningen inte bli tydligare än vad den är. Den utgör ett solklart tillstyrkande. I skrivningen föreslås att den sänkning som hittills har varit från 110 km/tim till 90, och som omfattar 60 mil motorväg av sammanlagt 550 mil 110-vägar, som inte bara är motorvägar, skall upphöra. Om jag minns rätt omfattar dessa vägar mer än hälften av det samlade trafikarbetet på dessa 110-vägar. Det gäller alltså mycket hårt trafikerade vägar. Man hänvisar då till att folk ändå kör för fort, och därför är det lika bra att anpassa sig till verkligheten. Men sanningen är att en sådan anpassning naturligtvis leder till ännu högre hastigheter och därmed också ännu högre utsläpp.

Detta motsäger naturligtvis inte att man skall vidta åtgärder på fordonen. Det gäller samverkande önskemål, dels att hålla hastigheterna nere, dels att vidta åtgärder på fordonen. Frågan är om utskottet tänker fortsätta att föreslå att hastighetsgränserna skall anpassas till folks körvanor. Därmed dröjer det väl inte länge förrän det kommer förslag om att höja hastighetsgränserna till 130 kilometer i timmen på motorvägar. Jag menar att detta utgör en fullständigt felaktig signal till trafikanterna. Det är en signal som säger ja till höjda hastigheter i stället för att bli en signal som säger: "Håll igen och ta det litet försiktigt! Det är bra för miljön, och det är bra för trafiksäkerheten."

Experter på naturvårdsverket delar uppenbarligen inte utskottets uppfattning. De anser inte att den sänkta hastighetsgränsen är betydelselös ur miljösynpunkt. Väg- och trafikinstitutet gör det inte heller. Om jag minns rätt hävdar man där att det blir en sänkning i storleksordningen 10 % av kväveoxidutsläppen på berörda avsnitt. Väg- och trafikinstitutets huvudargument är att genom att bibehålla hastighetsgränsen 90 km/tim kommer antalet dödade och skadade i trafiken att bli färre. Antalet döda minskar med hela 29 % och antalet skadade med 17 % jämfört med en 110 km-väg. Det beror på att det rör sig om de hårdast trafikerade motorvägarna i Sverige.

Avdelningschefen på trafiksäkerhetsverket säger att han instämmer i dessa trafiksäkerhetsargument. Men i en artikel i Dagens Nyheter står det att Motorsverige inte instämmer i dessa argument. Är det nödvändigt för utskottet att falla för den organiserade lobbyismen från Motorsverige?

Tidigare i betänkandet har hänvisats till beslut om att trafikens miljöstörande effekter måste begränsas kraftigt. Mätningar sommaren 1989 visade på snarlika tal när det gäller antalet döda och skadade.

Även om utskottet föreslår ett avslag, innebär beslutet att riksdagen ger en helt felaktig signal när det gäller hur man skall handskas med hastigheten på vägarna. Det är djupt olyckligt, och det är faktiskt anmärkningsvärt. Därför stöder jag Bengt Hurtigs yrkande om ett tillkännagivande om att det nu inte finns några skäl att ompröva den aktuella hastighetssänkningen.

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

*Trafiksäkerhet och
trafikföreskrifter
m.m.*

Anf. 27 MAX MONTALVO (nyd):

Fru talman! Ledamot Ekholm säger att man inte kan höja hastigheterna, för då kommer man snart upp till 130 km/tim. Det är precis vad vi vill ha på motorvägarna. De är byggda för höga hastigheter, sedan är det upp till oss människor att hantera detta.

Utvecklingen i samhället går åt detta håll. Det går inte att bromsa utvecklingen i samhället. Då gör man sig bara löjlig. Det gäller att försöka klara problemen.

Anf. 28 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Detta visar bara på Ny Demokratis inställning i frågan. Det är känt att Ny Demokrati inte bryr sig om miljön. Det viktigaste är att anpassa sig i ren och skär populism till vad folk tycker är lämpligt och praktiskt.

Vi vet att det är svårt att hålla hastighetsgränserna. Det kan vi erkänna litet till mans. Men vi inser också att det är positivt att hålla sig till gränserna, dels av miljöskäl, dels av trafiksäkerhetsskäl. Det finns en hel serie fakta på området, och vi behöver ha statens vakande öga över oss i den här frågan. Vi har våra personliga svagheter på området. Därför tycker jag att det är angeläget att också av miljöskäl hålla hastighetsgränserna nere. Det blir angeläget så länge vi inte har de rena fordon som vi förmodligen kan få i framtiden – kanske strax bortom år 2000.

Anf. 29 MAX MONTALVO (nyd):

Fru talman! Vi har redan talat om miljöskälen. Vi vill verkligen satsa på miljön när det gäller bilarna. Men då skall alla vara med. Då kan folk förstå situationen, och då blir det resultat. Det här har inte i samma utsträckning som har framförts här med hastigheten att göra. Det är mer eller mindre vidskepelse.

Anf. 30 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Det här bevisar vilken inställning Ny Demokrati har till denna fråga, dvs. när man använder sådana ord som vidskepelse. Jag rekommenderar företrädaren för Ny Demokrati att göra ett besök på naturvårdsverkets trafikavdelning och be att få litet fakta i frågan. Eller varför inte besöka Svenska naturskyddsföreningen?

Det är faktiskt inte sant att sänka hastigheter, precis som Lennart Daléus tidigare har sagt i debatten, inte har betydelse ur miljösynpunkt. Detta är inte fråga om något annat än att Ny Demokrati är ute och fiskar i grumligt vatten. Man utnyttjar den populism som finns i frågan. Det är djupt olyckligt både för miljön och för trafiksäkerheten.

Anf. 31 MAX MONTALVO (nyd):

Fru talman! Berndt Ekholm hävdar hela tiden att pekpinnarna skall styra. Det är precis vad vi i Ny Demokrati är tvärt emot. Det som är så illa med dessa hastighetsbegränsningar är att folk till slut struntar i alla regler.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 27 §.)

23 § Livsmedelskontroll

Föredrogs

jordbruksutskottets betänkande

1991/92:JoU4 Livsmedelskontroll.

Anf. 32 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Maten och de livsmedel som vi äter är naturligtvis till för att ge oss näring, och det är i första hand av det skälet som vi diskuterar livsmedelsproduktionen, både här hemma och i andra länder. Men i alltmer ökad utsträckning har man kommit att berättigat diskutera också livsmedelsproduktionens övriga aspekter, t.ex. de olika betingelser under vilka livsmedlen produceras, den information som konsumenten får och den bedömning som konsumenten kan göra av de olika livsmedlen.

I det första fallet, som gäller djurhälsa, djurvård, miljöomsorg och liknande begrepp, ligger vi ju i Sverige mycket långt framme. Vi har en effektiv veterinärkontroll och en god lagstiftning när det gäller hanteringen av livsmedelsproduktionens miljöeffekter. Man kan säga att svenska livsmedel som en konsekvens av detta har en mycket hög kvalitet när det gäller näringsinnehåll och mycket annat, men det gäller också beträffande de omständigheter under vilka de produceras.

Detta kan samtidigt sägas vara en konkurrensnackdel. Jag vill inte påstå att man i andra länder slarvar med den här omsorgen, men man har där inte samma rigorösa kontroll och system som vi har på många områden. Jag tycker inte att man skall dra sig för att säga att våra produkter mot den här bakgrunden har ett kvalitativt övertag. Jag skulle vilja gå ännu längre och säga att vi även på en etisk värderingsskala har en livsmedelsproduktion som har mycket goda förutsättningar att hävda sig mot omvärlden.

Jag tror också, fru talman, att vi i Sverige har goda förutsättningar att ge information till konsumenterna om innehållet på annan väg än via priserna. Men här finns det å andra sidan stora brister när det gäller märkning både av de svenska livsmedlen och av de utländska livsmedel som importeras till Sverige. Jag tror att det skulle vara nödvändigt och rent av attraktivt för konsumenten att få information om var och kanske också under vilka betingelser som de olika livsmedlen har producerats.

Det här är inte alltid lika lätt att avslöja som ett påstående från expediten i en fruktaffär om att de apelsiner som ligger i lådan är producerade i Sverige. Andra och mera subtila avslöjanden bör kunna göras med hjälp av en riktig märkning av livsmedlen.

Det är det här, fru talman, som tas upp i den reservation som Lennart Brunander har fogat till jordbruksutskottets betänkande, frågor som gäller sätet att se på svenska och importerade livsmedel. Här betonas också de stora förändringar som förestår i produktionen av livsmedel, inte minst med utnyttjande av den moderna biotekniken, särskilt gentekniken, vars påverkan på livsmedel är mycket svår att avslöja och bedöma. Det krävs nya initiativ för att vi skall få möjligheter att bedöma och avslöja livsmedel som är producerade med nya metoder och med ny teknik.

Fru talman! Vi i centern står naturligtvis helt tydligt bakom den reservation som Lennart Brunander har avgivit i jordbruksutskottet, men jag avser inte nu att yrka bifall till den. Jag vill ändå med detta inlägg klargöra att de resonemang som förs i reservationen om den omsorg som bör iakttas i de svenska produktionsmetoderna är viktiga för oss. Vi bör också visa förmåga att överföra de kraven på producenter som levererar livsmedel till Sverige. Den information som vi ger konsumenten bör bli vida bättre än i dag, även när det gäller information om ursprungsland och det sätt på vilket livsmedlen där har producerats.

Anf. 33 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! I januari i år väcktes i riksdagen från olika partier ett antal motioner där olika aspekter av den mycket viktiga frågan om livsmedelskontroll tas upp. Dessa motioner har behandlats i det betänkande från jordbruksutskottet som vi nu diskuterar.

Vi har i Sverige en mycket hög standard när det gäller kontrollen av livsmedel, en standard som har byggts upp genom en lång rad av år. Jag tror att vi alla har anledning att känna oss stolta över och värna denna höga standard. Men vi blir också alltmer medvetna om att den höga standard som vi har när det gäller livsmedelskontroll kanske ibland har fått en slagsida åt att vara koncentrerad på vissa hygieniska aspekter och åt att vara så uppbyggd att den i mycket gynnar storskalighet men inte tar hänsyn till behoven av att också ha en småskalig livsmedelsproduktion och livsmedelsförädling. Även närheten till produktionen kan vara en kvalitet som är värd att bevara.

Vi har t.ex. ett regelverk som kräver omfattande ombyggnationer eller ställer höga krav på storlek, toaletter och omklädningsrum för personal när det gäller lokaler som skall användas för livsmedelshantering. Vi har mycket höga avgifter för våra myndigheters verksamhet med livsmedelskontroll. I en tämligen småskalig slakteriverksamhet kan t.ex. livsmedelsverkets avgifter för köttbesiktning uppgå till flera hundra tusen kronor per år. Var och en kan förstå att sådana kostnader kan bli nästan orimliga att bära för ett litet företag.

Det finns alltså all anledning att fundera över om vi kan ge vår livsmedelskontroll en sådan inriktning att den i högre grad bidrar till att gynna också den småskaliga produktionen, utan att för den skull ge avkall på viktiga krav på hygien och redlighet inom livsmedelshanteringen.

Det finns också andra aspekter som är oerhört viktiga i den tid som vi nu lever i, med en ökad internationalisering på många områden. Jag tänker särskilt på det problemområde som här tidigare har berörts: Hur skall vi kunna hävda vår höga kvalitet, när vi samtidigt kommer i en situation där vi alltmer

öppnar våra gränser för import? Vi måste hitta sätt att förena denna öppenhet med möjligheter att bevara det som konsumentrörelse och miljörörelse i Sverige faktiskt har drivit fram i form av krav på livsmedelsstandard.

Låt mig t.ex. peka på det förhållandet att vi i Sverige inte accepterar bestrålade livsmedel. Man har inte några tydliga vetenskapliga bevis för att bestrålning skulle i någon mening vara sämre för livsmedlen, men det finns en oro och en olust från konsumenternas sida inför att livsmedlen behandlas på ett sådant sätt att det blir omöjligt att med sina egna ögon eller på annat sätt identifiera om produkten är ny eller gammal. Bestrålningen sätter naturliga processer ur spel, och konsumenterna har känt oro inför detta.

Det har därför drivits fram en svensk lagstiftning som inte accepterar bestrålning. Vi skall hellre satsa på en livsmedelsproduktion som ligger så nära konsumenterna att man inte behöver den här typen av konserveringsmetoder. Vi skall satsa på färskhet och närhet till produktionen.

Men när vi öppnar våra gränser i syfte att kunna öka exporten av högkvalitativa produkter från vårt jordbruk och samtidigt kunna ta emot en ökad import, då blir det svårt för oss att upprätthålla dessa krav. Många av de här motionerna är skrivna mot denna bakgrund, och man begär där att riksdagen och regeringen skall ta oron på allvar och se till att dessa krav drivs hårt i internationella förhandlingar.

Preliminärt har ett EES-avtal slutits, och det skall sedan godkännas av riksdagen. Exakt vad detta avtal innebär, t.ex. på det här området, har vi ju ännu inte klart för oss. Därför har vi från vänsterpartiets sida sagt att det enda rimliga vi nu kan göra är att vänta tills vi har fått reda på vad detta avtal innehåller och sedan, när frågan återkommer till riksdagen under våren, på nytt ta upp de här kraven.

Jag kan tillägga att vi naturligtvis tycker att det är beklagligt att hela den här processen med EES-avtalet har varit så litet offentlig och så litet möjlig att ta del av för oss riksdagsledamöter, för allmänheten, för olika miljögrupper och konsumentgrupper. Vi hamnar nu i en situation som innebär att man på mycket kort tid skall försöka sätta sig in i en oerhört omfattande materia. Det talas ju om en proposition som kan belöpa sig på mer än 1 000 sidor – och som vi sedan på kort tid skall hantera här i riksdagen. Men vi har ändå tyckt att det enda rimliga är att återkomma i dessa frågor beträffande importkontrollen när riksdagen skall behandla EES-avtalet. Vi har naturligtvis kvar vår höga ambition på det här området.

En fråga av annan typ som tas upp i det här betänkandet och som har rönt mycket stort intresse i massmedia gäller pastörisering av mjölk. Det är också en fråga som hänger ihop med möjligheten till småskalig livsmedelsförädling. Vår uppfattning i vänsterpartiet är att just pastörisering av mjölk på ett olyckligt sätt har fått bli en symbolfråga för möjligheterna till småskalig förädling. Vi vill med bestämdhet hävda att pastörisering av mjölk är en av de stora livsmedelskontrollerande reformerna. Den innebar faktiskt mycket för folkhälsan när den infördes. Det är något av en illusion att tro att vi i dag skulle ha nått en mjölkproduktion av så hög hygienisk standard att det inte längre finns risk för att man via opastöriserad mjölk kan sprida olika typer av sjukdomar. Vi handmjölkar inte längre; vi har fina, avancerade system för mjölkning. Men var och en som någon gång har besökt en ladugård kan

ju konstatera att oavsett hur skickliga lantbrukarna är, oavsett hur mycket tid och energi man lägger ned på detta med hygien, så är det alldeles omöjligt att till hundra procent undvika risken för att opastöriserad mjölk kan vara bärare av olika typer av smitta.

Det handlar nu inte bara om tbc, som kanske är den sjukdom som vi mest tänker på. Det handlar också om sådana saker som campylobacter. I andra sammanhang, t.ex. när det gäller kycklingproduktion, har vi haft mycket diskussion om hur viktigt det är att undvika campylobacter. Ändå kan man nu se att det finns en tendens att tycka att pastörisering av mjölk inte behövs, fastän riskerna med sådan hantering när det gäller campylobacter förmodligen är större än vid kycklingproduktionen.

Vi tror också att många andra hinder för den småskaliga livsmedelsproduktionen är större än kravet att mjölken skall pastöriseras. Det finns ju ändå tämligen småskaliga pastöriseringssystem, som man skulle kunna använda i större utsträckning än vad man gör nu. Sådana saker som kraven på livsmedelslokaler, avgifterna för köttbesiktning, den monopoliserade förädlingsindustrin – det är en typ av problem som vi från vänsterpartiets sida tror är större än just detta med pastöriseringen av mjölk. Därför har vi tyckt att det är olyckligt att jordbruksutskottet, när man nu begär en översyn av regelverket för att underlätta småskalig förädling, gör det så helt utifrån pastöriseringsperspektivet och underlåter att i detta uppdrag ta in de här andra viktiga aspekterna.

Nu är detta en fråga med många bottnar, för det handlar inte bara om själva sakfrågan – pastörisering av mjölk. Det handlar också om en stor, tung statlig myndighets förmåga att sätta sig på människor, trycka ned dem, köra över folk på ett sätt som vi i vänsterpartiet tycker är i alla avseenden mycket dålig reklam för samhället och samhällets förhållningssätt gentemot medborgarna.

Om livsmedelsverket med litet större finesse, litet större lyhördhet och smidighet, hade hanterat den här frågan, så hade vi förmodligen aldrig behövt ta ett så stort steg som att begära en översyn av regelverket. Det hade säkert varit möjligt att inom befintligt regelverk tillgodose det behov som kan finnas av att köpa opastöriserad mjölk – under acceptabla former. Men tyvärr har livsmedelsverket inte förmått hantera problemet på det sättet, och vi tycker att det är fullt befogat att livsmedelsverket därför utsätts för kritik. Men uppdraget borde ha varit vidare.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till den särskilda meningsyttring från vänsterpartiet som fogats till detta betänkande. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 34 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan i betänkande JoU4.

Debatten kring livsmedel och livsmedelskontroll pågår årligen, och ofta används också övertoner. Producenterna av såväl råvaror som färdiga livsmedel utsätts ofta för närgången uppmärksamhet och ibland för rent osaklig kritik. Frågorna är emellertid mycket viktiga. Det gäller folkhälsofrågor, det gäller förtroende och ansvar.

Svensk livsmedelsproduktion står sig dock gott vid jämförelser med omvärlden. Produktionen sker i goda miljöer, och kvaliteten på produkterna är hög.

I detta betänkande tas frågan om pastörisering av mjölk, som länge diskuterats, upp till behandling. Utskottet framhåller det angelägna i att stränga livsmedelshygieniska krav upprätthålls för all produktion av livsmedel. Då det gäller den under senare år intensiva debatten kring huruvida pastörisering av mjölk är nödvändig eller inte, föreslår jordbruksutskottet att det görs en förutsättningslös översyn av bestämmelserna om pastörisering av mjölk, och andra livsmedelshygieniska bestämmelser. Detta kan ha betydelse även för den småskaliga livsmedelsproduktionen och teknikutvecklingen på detta område.

Dock kan man på goda grunder anta att en utvärdering av dessa viktiga frågor inte kommer att leda till sådana förändringar att höga hygien- och kvalitetskrav skulle eftersättas. Samhällets ansvar ur folkhälsosynpunkt är självklart i sammanhanget. Konsumentens förtroende för svenskproducerade livsmedel måste upprätthållas. Man kan också utgå från att alla producenter av såväl råvaror som färdiga förädlade livsmedel ställs inför samma höga krav. Detta är självklart om rättvisa och konkurrens på lika villkor skall kunna upprätthållas.

Då det gäller frågorna om importkontroll av livsmedel, kraven på produktionsmetoder m.m., har utskottet haft att behandla ett antal motionsyrkanden.

Vid behandlingen av livsmedelskontrollen hösten 1990 hade utskottet anledning att ta ställning till bl.a. ett antal motioner som syftade till importförbud för trädgårdsprodukter och andra livsmedel som producerats med metoder som inte är tillåtna i Sverige. I sin motivering redovisade utskottet relativt utförligt vissa bakgrundsuppgifter om importkontrollen, reglerna för användning av bekämpningsmedel, aktuella bestämmelser om handelshinder i GATT-avtalet m.m. Utskottet gjorde även en analys av de definitionsproblem som måste lösas vid en sådan jämförelse mellan svenska och utländska produktionsmetoder som förutsattes i de då aktuella motionerna.

Sammanfattningsvis konstaterade utskottet att ensidiga åtgärder från Sveriges sida skulle allvarligt försvåra ett fortsatt svenskt deltagande i arbetet med att uppnå internationella samförståndslösningar på detta område. Åtgärderna är heller inte förenliga med Sveriges åtaganden enligt GATT-avtalet och strider dessutom mot den särskilda GATT-överenskommelse som träffades i april 1989. Överenskommelsen innebar att tullar och icke-tariffiära handelshinder för jordbruksprodukter inte skulle höjas eller utvidgas till att omfatta nya produktområden. Mot den bakgrunden var det enligt utskottets mening inte realistiskt att nu införa en lång rad nya handelshinder. Eventuella motåtgärder från övriga handelsnationer skulle då kunna försvåra de svenska exportmöjligheterna, vilka också är mycket viktiga för framtiden.

Som framgick av utskottets problemanalys krävs dessutom preciseringar i fråga om en lång rad olika produkter för att innebörden av det man talat om – samma krav på all livsmedelsproduktion hos exportländerna – skall kunna klargöras.

Vad utskottet då anförde äger givetvis fortfarande sin giltighet. Utskottet konstaterar att inte heller de nu aktuella motionerna innehåller några preciseringar i förhållande till den problemanalys som utskottet gjorde i betänkandet 1990/91:JoU5.

Utskottet vill i detta sammanhang särskilt fästa uppmärksamheten på att EFTA- och EG-ländernas förhandlare nyligen kommit överens om ett EES-avtal som bl.a. syftar till fri rörlighet för varor. Avtalet innebär att Sverige förbinder sig att tillämpa relevanta delar av EGs gemensamma regelverk, däribland Romfördragets artiklar om förbud mot olika typer av handelshinder. Detta är framför allt av betydelse för handeln med sådana jordbruksprodukter som definieras som varor.

I samband med EES-avtalet har Sverige dessutom ingått ett bilateralt handelsavtal med EG om vissa jordbruksprodukter. Det bilaterala avtalet innefattar i huvudsak kvoter, i båda riktningarna, för kött, ost, frukt, frysta grönsaker och vodka. Inom kvoterna skall full frihandel gälla. Parterna har genom en utvecklingsklausul också uttalat sin föresats att gå vidare i liberaliserande riktning. Härutöver innehåller EES-avtalet gemensamma regler på det veterinära och fytosanitära området.

Detta innebär att riksdagen knappast kan bifalla motioner om ytterligare importrestriktioner för livsmedel utan att samtidigt göra förbehåll om omförhandling av EES-avtalet och det bilaterala avtalet. Var och en förstår vilka problem som därmed skulle skapas.

Fru talman! Självfallet skall vi från svensk sida inför och inom den kommande gemenskapen arbeta för regler som vi i Sverige anser vara välmotiverade och rättvisa.

Vad särskilt beträffar bekämpningsmedelsanvändningen framhålls att den svenska livsmedelskontrollen av konsumenthälsoskäl ställer samma krav på importerade livsmedel som på livsmedel producerade inom landet. Gränsvärdena sätts därför med betryggande marginal. När det gäller bekämpningsmedel som av konsumenthälsoskäl har förbjudits av kemikalieinspektionen tolereras inte någon som helst förekomst av restsubstanser.

Hos livsmedelsverket pågår en översyn av gränsvärdeslistan som syftar till harmonisering med de regler som gäller inom EG. I vissa fall är de svenska reglerna strängare och i andra fall är de mildare. Man har också i många fall tagit hänsyn till bl.a. livsmedlets karaktär, dvs. om livsmedlet är av sådan art att konsumtionen rimligtvis är begränsad. Då anser man att undantag kan göras och högre gränsvärden kan tolereras. Detta gäller alltså produkter som över huvud taget inte kan produceras inom landet.

Märkning av livsmedel är i dagens läge fullt möjlig att göra. Vi har fattat beslut om att ursprungsland skall anges på förpackade livsmedel. Det står varje producent och försäljare fritt att skylta upp om en produkt är producerad i Sverige eller annorstädes, även om den inte är förpackad.

En ändring i livsmedelslagen så att krav ställs på märkning med ursprungsland för den största ingående råvarumängden i en livsmedelsprodukt skulle innebära att Sverige inför märkningskrav som saknar motsvarighet i andra länder. Om man skulle göra detta finns anledning att räkna med att detta skulle betecknas som tekniska handelshinder och därmed vara oförenligt med Sveriges åtaganden på det internationella handelsområdet.

Fru talman! Jag vill än en gång yrka bifall till hemställan i jordbruksutskottets betänkande JoU4.

Anf. 35 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Det finns en grundläggande fråga som Ingvar Eriksson nog samt undviker att åtminstone medvetet förhålla sig till. Vad är egentligen syftet med produktion och handelsutbyte mellan länder? Är det ett självändamål, eller är syftet att tillfredsställa angelägna behov hos människor? Det självklara svaret är naturligtvis det senare.

Den självklara konsekvensen borde då vara att man utgår från hur människor formulerar sina behov och vilka krav de ställer på dessa produkter. Det är fullkomligt förödande med det resonemang som Ingvar Eriksson för. Den frihet som moderaterna talar så mycket om innebär uppenbarligen inte konsumenternas frihet att få välja mellan varor av hög kvalitet, utan producenternas frihet att få sälja på sina egna villkor. Hur skulle det gå om man i alla länder på olika områden förde samma resonemang: Vi kan inte ställa några krav på Volvobilar när det gäller miljöprestanda och energiförbrukning, eftersom vi då kanske inte får exportera det ena eller det andra till Sverige.

Skulle man föra ett sådant resonemang leder detta till att det helt och hållet blir producenterna som bestämmer villkoren på marknaden, och det är helt förödande. Vi måste naturligtvis på olika områden hävda de höga krav vi ställer på olika typer av produktion.

Internationella regelverk är inte en gång för alla givna. De är föränderliga, men i vilken grad de kan förändras är beroende av hur aktivt olika länders förhandlare arbetar med olika problem. Om Sveriges grundinställning är att vi skall ge efter eftersom andra redan har bestämt, kommer vi inte att få gehör för våra höga krav. Men om vi tvärtom aktivt i förhandlingarna lägger fram våra krav, ökar chanserna för att vi kan få igenom dem med stöd av de rörelser inom andra länder där man ställer samma krav. Det är ju inte bara vi i Sverige som ställer krav på livsmedel. Det gör också människor i andra länder, och vi behöver stödja dem.

Jag kan också konstatera att det här liksom på så många andra områden är en avsevärd skillnad mellan regeringspartierna. Jag förstår inte riktigt hur centerpartisterna och moderaterna kan jämka ihop sina uppfattningar på det här området.

Anf. 36 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag uppfattar att Annika Åhnberg, som normalt har god uppfattningsförmåga, har lyssnat mycket dåligt på vad jag har sagt. Det är inte producenterna som styr. Moderata samlingspartiet om något parti har framhållit vikten av att marknaden skall ha sin betydelse. Det är konsumenterna som har ett oerhört stort inflytande på marknaden. Konsumenterna har möjlighet att styra hur kvaliteten skall vara genom att ställa mycket höga krav. Det är de kraven som vi är beredda att arbeta för i den gemenskap som vi är på väg in i. Det gäller ju att vara med och påverka och inte som vänsterpartiet ställa sig vid sidan av denna gemenskap och bekämpa ambitionen att komma in i EG.

Annika Åhnberg har under senare tid haft en något annorlunda inställning

till EG-anslutningen än sitt parti i övrigt. Det är kanske på väg en tillnyktring även i detta parti när det gäller betydelsen av att skapa förutsättningar för svenska konsumenter att få ökad valfrihet och även konkret medverka i arbetet i den nya gemenskapen. Jag menar att Annika Åhnberg lämnar detta åt sidan och försöker att föra en debatt där hon anklagar regeringspartierna för att enbart stå på producenternas sida.

Jag har i mitt anförande mycket klart framhållit vikten av att ta samhällsligt ansvar när det gäller de hälsofrågor som det här är fråga om och ansvar för att det sker en kontroll som är likvärdig för alla producenter och vidareföredlare. Därigenom undandrar vi inte konsumenterna möjlighet att påverka utvecklingen. Det är faktiskt tvärtom.

Anf. 37 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! När det gäller EG-aspekterna är det min bestämda uppfattning att en tillnyktring framför allt behövs i de partier som sagt ett förbehållslöst ja till EG och som glorifierar vad medlemskapet skall innebära. De verkar ha en mycket liten insikt – och det har Ingvar Eriksson också gett uttryck för – om de stora problem detta faktiskt kommer att innebära för Sverige. Det kommer att krävas oerhörda ansträngningar bl.a. av riksdagen för att finna konstruktiva lösningar på olika områden så att vi kan behålla våra höga ambitioner och helst också få gehör för dem hos de andra EG-länderna.

När Ingvar Eriksson talar om marknaden låter det som hämtat ur någon sorts moderat sagobok där marknaden är något högre gott väsen som ser till allas bästa, men så är det definitivt inte. Bland parterna på marknaden är konsumenterna den svagare partnern. Det trodde jag inte rädde någon tvekan om. T.o.m. moderata samlingspartiet borde inse att det är så. Det är därför man behöver lagar och regelverk som konsumenterna kan stödja sig på när de ställer sina krav.

Jag håller med Ingvar Eriksson när han säger att jordbruksutskottet i ett tidigare betänkande har redovisat hur oerhört problematiskt det kan vara att i praktiken omsätta den allmänna principen att vi skall ställa samma krav på importerade som inhemska livsmedel. Det riktiga sättet att hantera detta borde vara att noggrant försöka sätta sig in i problemet och finna de konstruktiva lösningarna och se hur man kan genomföra detta på olika plan. Man skall inte säga: Det här är så svårt att vi struntar i alltihop.

Anf. 38 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Vi har aldrig sagt att det hela är så svårt att vi skall strunta i det. Vi har framför allt talat om vikten av att man från Sverige är med och påverkar. Jag ser jordbruksutskottets beslut om att en förbehållslös utredning skall göras om vissa saker som ett led i strävan att skaffa kunskap och ett beslutsunderlag som är relevant med hänsyn tagen till folkhälsoaspekterna, förtroendet och ansvaret på livsmedelsområdet.

Annika Åhnberg tar upp EG-frågan och beskyller moderata samlingspartiet för att förbehållslöst arbeta för att Sverige skall komma in i EG. Hon säger att vi har liten insikt om vad det gäller. Det är en grov anklagelse. Vi har aldrig förnekat att det finns problem med att gå in i EG. Men alternativet att stå utanför EG är ett mycket dåligt alternativ. Då får man stå utanför och

titta på och ändå vara beroende av vad man inom EG beslutar och gör. Men vi kommer inte få samma chans att påverka processen inom EG i riktning mot det vi tycker är bra och relevant, och det gäller även inom livsmedelsområdet.

Anf. 39 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tror att debatten här i dag egentligen inte för så mycket längre. Jag vill upprepa vad jag sade i mitt första inlägg: När EES-avtalet kommer till riksdagen för behandling kommer livsmedelskontrollen vad gäller importerade livsmedel att vara en av de viktiga frågor som vi från vänsterpartiet kommer att lyfta fram och försöka hitta konstruktiva lösningar på. Vi menar att det är oerhört viktigt att vi kan behålla de höga kraven och att vi kan inspirera andra länder att ge stöd för konsumentrörelser och miljörörelser där, så att vi över hela Europa kan få en utveckling i riktning mot hög livsmedelskvalitet och god kontroll för konsumenternas bästa.

Anf. 40 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Regeringen har ingen annan uppfattning än att vi skall fortsätta att arbeta för höga krav inom livsmedelsområdet. Det gäller att skapa ett förtroendefullt samarbete mellan producenter och konsumenter. Det är för oss också mycket viktigt att de erfarenheter och de vinningar som vi gjort på detta område i Sverige även framöver skall kunna fortsätta att utvecklas. Vi har all anledning att också söka påverka andra länder att arbeta i samma riktning. Redan i dag finns en debatt om livsmedelskvalitet och trygghetsfrågor även när det gäller livsmedel utanför Sveriges gränser.

Regeringen är således beredd att fortsätta att arbeta för att skapa bästa möjliga förutsättningar för livsmedel som är producerade i landet men också för att kontrollera de livsmedel som kommer hit. Det är inte fråga om att komma till rätta med några brister, utan det är fråga om att ta hänsyn och att jobba för att skapa förtroende. Ingen skall tro att vi kan isolera oss i framtiden och stå vid sidan av. Vi måste i stället vara med och påverka och göra det som är möjligt för att kunna skapa de bästa förutsättningarna för svensk livsmedelsproduktion och för svenska konsumenter.

Anf. 41 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Det var vackra ord från Ingvar Eriksson. Jag kan lova att vi från vänsterpartiets sida noggrant kommer att följa upp och se i vilken mån de också omsätts i handling från regeringens sida.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 27 §.)

24 § Värdepappershandel m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1991/92:NU5 Värdepappershandel m.m.

25 § Ändrad träfiberprövning

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1991/92:NU6 Ändrad träfiberprövning (prop. 1990/91:183).

Anf. 42 LEIF MARKLUND (s):

Fru talman! Vi skall nu behandla ett betänkande från näringsutskottet rörande ändrad träfiberprövning.

I propositionen som skrevs under våren 1991 föreslås att kravet på tillstånd för användande av träfiberråvara i skogsindustriella anläggningar skall upphävas helt. Lagen föreslås däremot även fortsättningsvis avse prövning av användning av såg- och kutterspån för eldningsändamål. Detta görs med syfte att motverka råvarubrist inom träskiveindustrin. Energiverken har fått en konkurrensmässig fördel när det gäller råvaror på grund av de gynnsamma energipolitiska besluten avseende koldioxidskatten.

Ett stort antal motioner har väckts dels utifrån propositionen, dels under allmänna motionstiden åren 1990 och 1991. I de flesta motioner finns kravet att lagen skall upphävas.

Herr talman! Detta betänkande bordlades av vårriksdagen i avvaktan på biobränslekommitténs förslag. Men det verkar dröja och lär inte komma förrän våren 1992. Vad resultatet kommer att bli vet vi inte i dag, och det kan förstås bli ännu gynnsammare regler för bränsleanvändning av råvara. I så fall kommer situationen ytterligare att förvärras för svensk skivindustri.

De energipolitiska styrmedlen för att främja biobränsleanvändningen medför att fastbränsleanläggningarna får en oerhört stark betalningsförmåga. Vi är övertygade om att om det inte finns ett skyddsnät kommer svensk skivindustri att slås ut. Det är också enmansutredaren Ingemar Öhrns uppfattning. NUTEK har även berört den här situationen i sin senaste utredning.

I dag har svensk skivindustri en stor regionalpolitisk betydelse. Den sysselsätter ca 2 000 människor på 15 mycket sysselsättningssvaga små orter. I dag finns kunnande, och det finns teknik att utveckla nya träfibermaterial inom den här branschen. Dessa träfibermaterial kommer säkert att ha stor betydelse när det gäller att ersätta andra miljöfarliga material.

Enligt en utredning som har gjorts av NUTEK har svensk skivindustri en framtid om den bara får internationellt konkurrenskraftiga priser och riskkapital för investeringar. Man menar att vi måste ha samma konkurrenssituation för råvaran i svensk industri som industrin i andra länder.

Den majoritet som nu finns för att träfiberlagen skall upphöra helt har gjort bedömningen att det kommer att bli omställningsproblem och har därmed föreslagit att lagen som helhet inte skall upphöra att gälla före den 1 juli 1993. Det är glädjande att man har kommit till den insikten. Den nu gällande majoriteten i utskottet inser nu att konkurrenssituationen är sådan att man

har lagt på ytterligare ett halvår. Som socialdemokrater känner vi ett stort ansvar för den här industrin och för regionalpolitiken. Vi anser därför att tiden är för kort och att lagen, när det gäller användning av spån, tills vidare skall finnas kvar.

Därför har vi i en reservation tillstyrkt förslaget i propositionen, som innebär att skogsindustrins råvaruanvändning helt avregleras. När det gäller användning av spån för eldningsändamål anser vi att lagen måste finnas kvar tills vidare.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen gällande mom. 1, som vi socialdemokrater står för. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 43 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Frågan om hur man skall garantera skivindustrins råvarutillgång och därmed hjälpa till att trygga sysselsättningen i glesbygd – i Norrlands inland och i Mellansverige – har blöts och stötts i många år. När frågan har närmast sig kammaren och en slutgiltig lösning har man i princip alltid backat ur, eftersom intressemarkeringar och påtryckningar från olika håll har varit alltför starka. Man har inte heller riktigt trott på de lösningar som har föreslagits.

Det handlar om en konflikt, som Leif Marklund sade, mellan användning av spån som bränsle i värmelanläggningar och spån som råvara i skivindustrin, för att ta ett konkret exempel. Jag menar att den här konflikten troligen är en skenkonflikt. Det är tveksamt om den existerar över huvud taget. Man reagerar på befarade prishöjningar, som skulle uppstå på grund av att man inte lägger omotiverade skatter eller avgifter på biobränsle. Vi vet inte om det kommer att bli så. Vi vet inte hur marknaden kommer att reagera.

De flesta utredare som har sysslat med denna fråga säger att det är riktigt att avreglera. Leif Marklund sade också att det är riktigt att avreglera, men han föreslog ändå en reglering som inte är tidsbegränsad. Majoriteten i utskottet föreslår en tidsbegränsad reglering. Jag kommer att föreslå en tidsbegränsad reglering i enlighet med det bästa förslag som har framkommit.

Det bästa förslaget lades fram av landshövding Ingemar Öhrn i hans utredning. Hans förslag gick ut på att man skall ha beredskap för att ge skivindustrin en omställningsperiod, om det skulle visa sig att de energipolitiska besluten ger upphov till drastiska prishöjningar. Om en sådan prispåvekan inte sker skall man inte ge några kompensationer. Det är ett bra och smidigt system. Jag uttrycker i min meningsyttring att ett förslag med denna inriktning, tidsbegränsat till maximalt fem år, skall läggas fram.

Det har sagts att ett sådant förslag möjligtvis skulle komma att strida mot EG-kommissionens direktiv. Man är inte säker, men man tar det säkra före det osäkra. Som i så många andra fall när det gäller Sveriges närmande till EG står man som kusinen från landet med mössan i hand, bockar och är till lags. Jag tycker att det är ett helt felaktigt sätt att närma sig Europa. Det är fel sätt att reagera på.

Vi har ett bra förslag som har tagits fram av en utredare. Vi bör använda detta, och vi bör göra det så länge det är befogat, dvs. maximalt 5 år. Det

skulle passa ganska väl med inslussningsperioden för ett svenskt EG-medlemskap.

Jag sade tidigare att det är en felsyn att tro att det finns en verklig konflikt, och jag skall precisera mig på den punkten. Jag menar att det är en felsyn att tro att spånskiveindustrins problem beror på energipolitiken och att de orsakas av höjda priser till följd av att man får konkurrens om den råvara som kan användas som bränsle.

Leif Marklund hänvisade till NUTEKs utredning. Den finns ganska utförligt refererad i betänkandet. Där talar man om att den svenska skivindustrin har haft en negativ utveckling under 10 till 15 år. Det är således inget som har uppstått under det senaste året. Man har förlorat i volym och marknadsandelar, och man har dålig lönsamhet. Det här är problem som delvis har dolts av högkonjunkturen. Det har inte funnits några incitament till nyinvesteringar och nytänkande. Man har inte tagit fram nya produkter och gjort investeringar i ny teknik. NUTEK visar att det finns ett investeringsbehov på 1,5 miljarder. Det behövs nytt riskkapital för att få i gång detta. Det rör sig om brister i branschen, misstag som branschen har gjort eller medvetna underlåtelser, eftersom man under högkonjunkturen ändå har kunnat tjäna ganska mycket pengar.

Jag tycker inte att det är motiverat att uppmuntra den här typen av underlåtelser från branschen ytterligare. Om det visar sig att den nya ekonomiska politiken får konsekvenser och drastiskt pressar upp priserna, är Ingemar Öhrns förslag det bästa. Jag yrkar därför i enlighet med min meningsyttring att regeringen skall få i uppdrag att ta fram ett förslag om att all reglering på området skall upphävas den 1 april 1992.

Regeringen har visat sig kunna agera snabbt på andra områden, och man bör kunna komma med ett förslag fram till april. Om mitt yrkande faller, kommer jag och vänsterpartigruppen att rösta för majoritetsförslaget.

Anf. 44 LEIF MARKLUND (s) replik:

Herr talman! Det är inte utan förvåning man hör hur Rolf L Nilson spelar hasard med de anställda inom svensk skivindustri. Han bygger sitt ställningstagande på en massa troende och ifrågasätter både NUTEKs utredning och Ingemar Öhrns utredning när det gäller den roll energin spelar och den betydelse vårt fina beskattningssystem för energiråvara som används för eldningssändamål har för näringens konkurrenssituation och för svensk skivindustris vara eller icke vara.

Rolf L Nilson berörde inte NUTEKs skrivning, utan han nöjde sig med att tala om investeringar och menade att det förekom en mycket nonchalant hantering av detta under högkonjunkturen, och det kan så vara. I NUTEKs rapport står att energibeskattningsarna i samband med Sveriges inträde i EG torde sammanföras med de internationella energibeskattningsarna och att vår skivindustri då konkurrensmässigt kommer att hamna i en bättre position. De investeringar man talar om bör komma till stånd, eftersom vi har ett bra kunnande och en bra teknik i vår skivindustri. Jag tycker faktiskt att det är ganska förvånande att höra hur nonchalant Rolf L Nilson är i fråga om detta.

Ingemar Öhrns förslag om ett restitutionssystem faller naturligtvis redan i dag när det gäller våra subventioner till konkurrensutsatta varor i utlandet.

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

*Ändrad träfiber-
prövning*

Om vi börjar subventionera med direkta pengar kommer vi genast att få ett brev från EG. Här gäller det naturligtvis att balansera råvarupriset, och av den anledningen föreslår vi att man tills vidare behåller lagen för spån.

Anf. 45 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Ert förslag, Leif Marklund, är ju också ett förslag som snedvrider konkurrensen, och det innebär i realiteten en subvention av spånpriset. Det är en subvention som inte är tidsbegränsad utan som ni menar skall gälla för i princip all framtid. Ni kan avskaffa den, men ni sätter ingen tidsgräns på den.

Jag säger: subvention som subvention. Det vi skall välja att subventionera är den bästa tekniken, den som är minst skadlig, den som får mest positiva effekter när det gäller att driva fram de nödvändiga omstruktureringarna, de nödvändiga investeringarna och den nödvändiga satsningen på ny teknik.

Jag tror inte att man spontant får nysatsningar om man håller träskiveindustrin under armarna ett antal år framöver. De goda åren på 80-talet visade att viljan att satsa nytt var mycket liten.

Man skall dessutom inte misstänkliggöra satsningen på biobränslen. Vi skall inte driva en sådan politik när det gäller energibeskattnings som verkar vara på gång, som har starkt stöd i betydelsefulla grupper i samhället och som kommer att missgynna biobränslen, dra ned energibeskattnings och åter uppmuntra till energislöseri. Det finns sådana utredningsförslag, och man kallar detta en konkurrensneutral energibeskattnings. Vi menar att denna energibeskattnings är dålig för miljön.

Anf. 46 LEIF MARKLUND (s) replik:

Herr talman! I dag finns tre hinder för svensk skivindustri. Det första är råvarupriserna. Det andra är att man inte har tillräckligt kapital för investeringar och att man inte heller har haft tillräckligt kapital för investeringar under högkonjunkturen. Det tredje hindret rör problemet med dumpning ute i Europa.

Svensk skivindustri måste dessutom i dag konkurrera om råvaran med en sektor vars val av råvara styrs genom indirekta subventioner i skattesystemet och genom energipolitiska styrmedel. Jag vill då påstå att vi måste känna ansvar.

Rolf L Nilson försöker här i kammaren göra gällande ett antal felaktiga påståenden. Vi har skrivit att regleringen i fråga skall gälla "tills vidare". Den dag vi internationellt sett får en konkurrensneutralitet vad gäller den här råvaran är vi beredda att avskaffa regleringen för spån och kutterspån.

Anf. 47 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Arbetet med frågan om träfiberlagen har blivit en ganska lång process i näringsutskottet. Under flera år har vi från de borgerliga partierna begärt att lagen skall avskaffas. Förutvarande regering var först direkt motståndare till detta men blev alltmer osäker under det senaste året.

Regeringen tillsatte en utredning om lagen om träfiberråvara med syfte att en avreglering, eller i varje fall förenklingar, skulle genomföras. Denna utredning – eller översyn – är slutförd och har remissbehandlats.

Utredaren anser att den del av lagen som avser prövning inom det skogsindustriella området inte har spelat någon roll för balansen på virkesmarknaden. Att den delen av lagen avskaffas direkt är vi i utskottet överens om. Den delen kan vi alltså inte behöva orda mer om.

Utredaren anser också att den del av lagen som avser prövning för bränsleändamål inte lika lätt kan avskaffas. Utredaren föreslår ett restitutionssystem under fem år och att skivindustrin då kompenseras för stimulanser till biobränslen.

En stor majoritet bland remissinstanserna anser att lagen bör upphävas och att detta bör ske utan att någon särskild åtgärd vidtas för träskiveindustrin.

Domänverket uttalar att det "kan förstå att problem med betalningsförmågan kan uppstå för skivindustrin om bränslesektorn får en betydligt högre betalningsförmåga. Verket anser dock att detta får ske genom en normal fri konkurrens och att skivindustrin får anpassa sig till den prisutveckling för råvaran som marknaden skapar. Verket anser att träfiberlagen skall tas bort i sin helhet och att något alternativt system inte skall införas."

Näringsfrihetsombudsmannen har samma uppfattning och säger att "ett restitutionssystem bör inte införas utan skivindustrin får söka anpassa sig till den nya prisutvecklingen för spån som successivt växer fram".

Statens pris- och konkurrensverk säger: "Skogsråvaran skall användas inom de sektorer där betalningsförmåga föreligger och inte styras genom administrativa medel till sektorer som saknar sådan."

LRF/Skogsägarna säger: "Träskiveindustrin torde vara betjänt av att omgående anpassa sig till en öppnare konkurrens om råvaran."

Herr talman! Regeringen anser att det finns en risk att restitution vid en granskning i EG-kommissionen skulle kunna komma att klassificeras som ett driftstöd, vilket är oacceptabelt från konkurrensneutralitetssynpunkt. Regeringen menar därför att förslaget om restitution inte bör genomföras. Som framgick av vad Leif Marklund sade i en replik resonerade den socialdemokratiska regeringen på samma sätt.

Vi som företräder regeringspartierna anser att träfiberlagen skall avskaffas. Det finns anledning att noga följa utvecklingen inom skivindustrin. Det är ofrånkomligt att en hårdnande konkurrens om råvaran uppstår, och därför ger vi industrin en övergångstid till den 1 juli 1993 för att en anpassning skall hinna göras.

Träfiberlagen är ytterligare ett exempel på en reglering som inte har varit till nytta men som genom sin existens hunnit snedvrída marknaden. Politiska styrinstrument som stör marknadsekonomin är olyckliga genom att förutsättningarna plötsligt ändras när styrinstrumenten avskaffas. Och plötsliga förändringar stjälpur ekonomiska kalkyler.

Det är bättre att vara så återhållsam som möjligt med styrningar som sätter det marknadsekonomiska systemet ur funktion. När avregleringar skall göras krävs därför tid till anpassning för industrin. Med anledning därav föreslår vi en lång övergångstid innan lagen träder i kraft.

I mitten på 1993 är de fyra friheterna i EG genomförda och likaså Sveriges EES-avtal med EG. Prognoserna tyder på att lågkonjunkturen då har nått

sin kulmen, planat ut och möjligen börjat vända uppåt. Detta borde vara den lämpligaste tidpunkten att genomföra den avreglering vi nu beslutar om.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkande NU6, avslag på reservationen och avslag på vänsterpartiets meningsyttring.

Anf. 48 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Restitution är visserligen ett riktat stöd, men jag tror att det enligt samlade uppfattningar är det stöd som gör minst skada, som minst snedvrider marknaden. Det är också ett sätt att lösa problem som många branschorganisationer förordar, som skogsägarna entydigt förordar.

Socialdemokraternas förslag – och i mindre utsträckning majoritetsförslaget – får också konsekvenser. Vi deltar alla i den här debatten därför att vi värnar om sysselsättningen inom skivindustrin och i glesbygden. Men att hålla priserna på spån nere är inte utan konsekvenser för sysselsättningen. Det är något som minskar lönsamheten för skogsägare. Det kanske inte minskar lönsamheten när det gäller biobränslen och energiindustrin, men effekterna måste balanseras.

Det är inte bara jobb inom träskiveindustrin som man måste slå vakt om, utan man måste se till samtliga berörda sektorer. En satsning på energisektorn ger arbetstillfällen direkt i energiverken, och den ger i ökad utsträckning arbetstillfällen inom skogsindustrin, genom att priserna på skogsråvaran blir bättre. Om det här går jämnt ut eller ej vet vi inte.

Slutsatsen är: Ta en fight om det behövs med EG-kommissionen om ett tidsbegränsat restitutionssystem. Gå inte in på generella åtgärder som håller priset nere och snedvrider konkurrensen i hela denna sektor – det går ut över skogsägarnas möjligheter att få bra priser på sin råvara.

Anf. 49 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Vi skall naturligtvis inte införa ett system som innebär att vi får en påbackning från EG på en gång. Det finns ingen anledning att ta en fight med EG, som Rolf L Nilson sade. Vi har nämligen samma uppfattning som EG när det gäller konkurrensfrågorna, dvs. att det är det marknadsekonomiska systemet och den fria konkurrensen som skall gälla. Vi skall inte reglera mera, utan vi skall avreglera. Vi skall inte ersätta avregleringen med andra subventionssystem, utan vi skall försöka att så fort som möjligt komma bort från subventionerad industri i Sverige. Genom att vi ger industrin en i sådana här sammanhang ovanligt lång övergångsperiod ger vi den också en rimlig möjlighet att anpassa sig.

Anf. 50 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Jag är enig med Gudrun Norberg om den sista delen av hennes replik, men regeringen och socialdemokraterna föreslår ett större ingrepp i marknaden än vad nöden kräver. Jag tycker att Sverige måste göra som alla EG-länder gör. De tar en fight med kommissionen och står för det som de tror är bra. De står verkligen inte med mössan i handen och inrättar sig efter och tillämpar direktiv som de tycker är dumma utan att protestera.

Det här är en möjlighet att avveckla alla typer av stöd innan Sverige är

med i EG. Varför då inte välja en metod som förordas av utredare och av dem som är inblandade i branschen? Det är det enda logiska. Man skall göra så litet ingrepp i marknaden som möjligt. Samstämmiga utredare och inblandade parter visar att det är skadligt, att det inte gör någon nytta.

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

*Ändrad träfiber-
provning*

Anf. 51 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Som framgår av Gudrun Norbergs inlägg råder det inga stora missförstånd, och det finns inga skilda synsätt på avregleringen som sådan. Men när det gäller eldningsanläggningarna måste den göras på sunda villkor för industrin, och de villkoren föreligger inte i dag. Den borgerliga majoriteten i utskottet skriver att en EG-anpassning och en inre Anpassning torde vara klara i mitten av 1993, men vi tror inte på det årtålet. Vi tror att det kan ta längre tid, och av den anledningen vill vi ha en skrivning med "tills vidare". Vi har inga cementskrivningar, utan vi är beredda att avskaffa lagen då sunda konkurrensvillkor föreligger internationellt sett.

Anf. 52 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag tror inte heller att vi har så olika uppfattningar i den här frågan. Jag upplever att socialdemokraterna har närmat sig vår ståndpunkt betydligt under det senaste året. Jag märkte det kanske allra mest under utskottsbehandlingen, när de ville införa orden "tills vidare" och nu också betonar dem så mycket. Det innebär alltså att socialdemokraterna också är villiga att avskaffa lagen men inte att bestämma tidpunkten.

Jag tror mig veta, att de värsta betingelser som företagare kan arbeta under är när framtiden är osäker och osäkerhet råder om vilka riktlinjer och lagar som kommer att gälla. Därför är det betydligt mera renhårigt mot skivindustrin att bestämma en tidpunkt och att lägga den tillräckligt långt fram i tiden. Det är en klar signal till skivindustrin om vilka regler som kommer att gälla. Socialdemokraternas tal om "tills vidare" innebär en mycket osäkrare framtid för skivindustrin, som då inte vet när beslutet kommer. När det väl kommer kan det vara mycket kort tid före ikraftträdandet. Därför är vårt förslag mera renhårigt.

Anf. 53 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Eftersom det här är ett tillfälle när man markerar enighet, skulle jag också vilja att Leif Marklund och Gudrun Norberg markerade en annan enighet. Det är att en satsning på energisystem som bygger på konsumtion mot naturen, på förnyelse och på inhemska bränslen, som inte ger ett nettotillskott av koldioxid, inte är ett hot mot svensk industri och svenskt näringsliv och inte är roten till den svenska spånskiveindustrins problem. Vi bör lägga ansvaret där det skall ligga, då huvuddelen av problemen är självförvållade. Man har inte förmått möta en ökad konkurrens under den senaste 10–15-årsperioden. Den svenska energipolitiken, med sin inriktning, med förnyelsebara biobränslen som huvudsaklig beståndsdel, markerad i den energipolitiska uppgörelsen, är i grunden sund och har framtiden för sig.

Anf. 54 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Här kommer Gudrun Norberg in på en kärnfråga: en osäker framtid. Det är precis vad skivindustrin i dag upplever. Gudrun Norberg

vänder på kuttingen när det gäller industrins synsätt och hennes politiska syn på frågan. Den samlade skivindustrin har uttryckt det så här: Vi känner en stark osäkerhet inför investeringar i framtiden. Vi vet inte vad biobränsle-kommittén kommer fram till våren 1992. Vi vet inte vad som händer 1993, om vi inte har fått en harmonisering med EG som kanske neutraliserar skat-ten på energi och som gör att vi får sunda konkurrensvillkor för träfiber.

Vår avsikt är just att industrin inte skall känna en osäker framtid, så att de undanhåller investeringar i Sverige.

Anf. 55 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Det måste vara en mer klar signal till industrin att säga den 1 juli 1993 än att säga tills vidare. Lagar som gäller tills vidare och som ingen vet när de kommer att avskaffas innebär betydligt större osäkerhet för före-tagarna.

Dessutom vill jag hänvisa till remissinstanserna. Ett mycket stort antal re-missinstanser, både branschorganisationer och konkurrensorganisationer, tillstyrker att lagen skall avskaffas utan att något annat införs i stället.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 27 §.)

26 § Detaljhandel

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1991/92:NU8 Detaljhandel.

Anf. 56 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 8 avstyrker utskottet vår motion med hänvisning till att riksdagen senast våren 1990 avvisade en lik-nande motion, där man föreslog avgifter för den del av detaljhandeln som genom sitt läge ökade samhällets kostnader. Därutöver hänvisar utskottet till att den nytillträdande regeringen i proposition 1991/92:51 förordar friare etableringsmöjligheter för handeln, i synnerhet livsmedelshandeln.

För oss motionärer är detta inte något tillfredsställande svar, eftersom re-geringens förslag innebär att de problem som vi påtalar i motionen ytterli-gare kommer att öka.

I vår motion påtalar vi den förändring som har skett inom detaljhandeln, från 1960-talet och framåt, vilken har inneburit att handeln mer och mer för-flyttar sig till billig mark, på en åker utanför staden eller i ett industriområde, dit det är mycket svårt att ta sig till fots, med cykel eller med kollektivtrafik.

I motionen har vi understrukt att de juridiska styrmedlen redan finns hos kommunerna – det kommunala planmonopolet såsom det är reglerat i plan-och bygglagen – men den senaste tiden har utvecklingen trots detta gått i fel riktning.

Debatten i massmedia de senaste åren om lågprisbutiker, dyra livsmedel etc. har påverkat kommunala ställningstaganden, inte minst när massmedia

med Bert Karlsson i spetsen drev en klappjakt på all samhällelig planering, vilket gjorde att vissa politiker hukade av rädsla för att bli beskyllda för konkurrensbegränsning och andra otureliga saker.

Det kommunala planmonopolet innebär att det inte är den som betalar bäst för en markbit som får bestämma vad den skall användas till, utan att man genom en kommunal planprocess diskuterar sig fram till var det är lämpligt att placera bostäder, industrier, affärer, daghem, osv. När marken väl är planlagd för t.ex. handel har kommunen däremot ingen makt att utföra "etableringskontroll" och bestämma vem som får bedriva handel där, vilket är en i massmedia ofta upprepad missuppfattning.

Problemet är att många affärsidkare gärna vill flytta sina butiker till industriområden. Här är marken billig och det är lätt att ta sig hit för den stora gruppen bilister. Att de som saknar bil därmed blir utan service, att kommunens kostnader för hemtjänsten ökar och att biltrafiken och dess miljöstörningar blir än värre, är ju inget som de bryr sig om.

Herr talman! Det regeringsförslag som utskottet hänvisar till kommer att innebära att mer och mer av den handel som vi har i och i närheten av våra bostadsområden kommer att flytta ut till områden som gör det mycket svårt för de konsumenter som inte har tillgång till bil, men till detta får jag återkomma när propositionen "om en ny småföretagspolitik" behandlas.

Anf. 57 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Förslaget i Sonia Karlssons motion till näringsutskottet om etablering av detaljhandel går i rakt motsatt riktning mot utvecklingen och mot utskottets strävanden. Vi tycker att vi skall ha mindre av politisk styrning. Vi skall i Sverige inte ha etableringskontroll, utan vi skall ha etableringsfrihet. Vi skall inte med politiska styrinstrument bestämma var handeln får etablera sig och vilken handel som får etablera sig. Låt kunderna bestämma, låt marknaden bestämma hur efterfrågan ser ut! Kunderna kommer till den affär som är etablerad där de vill ha den.

Det finns många problem att lösa för att man skall få en blomstrande cityhandel. Vi har ett ganska ensidigt tänkande när det gäller trafiken. Det är klart att de flesta varor "bärs hem" via bilen. Det är därför viktigt att man kan ha bilen i närheten av butikerna där man handlar. Jag tror att många kommuner får ompröva sådana saker om de skall kunna behålla en blomstrande och livskraftig cityhandel. Men inga politiska styrinstrument för att bestämma var handeln skall finnas! Det måste vi låta marknaden sköta själv.

Anf. 58 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Gudrun Norberg uttalade en önskan om en blomstrande cityhandel. Den handeln kommer helt att försvinna om regeringens förslag om ny företagspolitik genomförs.

Rättvisa och fri konkurrens behöver självfallet inte innebära att samhället avstår från alla krav. Man kan lika gärna uppnå det genom att man ställer exakt samma krav på social och miljömässigt lämplig lokalisering. Det skall alltså gälla alla handelsintressenter.

Om förhoppningen att kunderna hittar affären vill jag säga att det är klart att de starka kunderna gör. Men det var inte dem jag talade om.

Anf. 59 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Det finns skrämmande exempel från kommuner där politikererna har styrt och ställt och bestämt exakt var handeln skulle få etablera sig och vilken handelskedja som skulle få etablera sig, Sonia Karlsson. När kommunalpolitiker vill bestämma exakt vilken handel man skall ha på vilken plats har det gått för långt. Resultatet blir att vi får höga priser, därför att man inte har en sund och fri konkurrens. Vi värnar konkurrensen.

Anf. 60 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Regeringens förslag i den proposition som kommer är att vi skall förändra plan- och bygglagen. Det är faktiskt inte den som är problemet. Med stöd av plan- och bygglagen kan kommuner bestämma var det är lämpligt att bedriva olika slag av verksamheter, men det kommunala planmonopolet ger inte kommunerna rätt att bestämma vem som kan bedriva verksamheten. I de fall då kommunen äger marken har kommunen där emot – det kan jag hålla med om – rätt att sälja den till den som kommunen vill. Sedan kan den personen i sin tur sälja vidare.

Jag menar att man i stället för att ändra i PBL borde införa ordningen att kommunalpolitikerna uttalar var det är lämpligt att ha handel och sedan tillämpar ett sådant anbudsförfarande att alla som är intresserade har möjlighet att lämna in anbud för detta. Men att ändra i PBL är fullständigt felaktigt.

Anf. 61 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Det är visst PBL som är problemet – den lagen ger kommunalpolitikerna möjligheten att styra och reglera i många kommuner, främst då med socialdemokratisk ledning. Jag har egna erfarenheter från min hemkommun, där den socialdemokratiska ledningen på ett mycket starkt sätt styrde och bestämde på vilka platser handeln fick etablera sig och vilken form av handel som fick etablera sig.

PBL kommer att ändras genom den småföretagsproposition som kommer, och det hälsar jag med glädje. Det innebär att kommunalpolitikerna inte längre kan stå för en sådan styrning. Det kan möjligen så småningom också resultera i att vi får lägre priser därför att vi får en sundare konkurrens.

Anf. 62 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Det är ledsamt att Gudrun Norberg har den uppfattningen att kommunalpolitikernas styrning bara är av ondo, medan riksdagspolitikernas styrning tydligen är en annan sak.

Jag vidhåller att det inte är plan- och bygglagen som är problemet. Vi har faktiskt varit överens om att man skall ha en planläggning, efter det att man har sett efter vad marken är bäst lämpad för, var det passar att ha bostäder, affärer, industrier och liknande. Jag håller med om att viss handel passar industriområden, exempelvis handel med byggvaror, möbler, kylskåp och liknande skrymmande varor, som man ändå inte kan ta hem på bussen eller på cykeln. Där behöver man bilen. Det finns alltså möjlighet att ha sådan handel i industriområden.

Men regeringens förslag innebär för det första att man utarmar cityhan-

deln, vilket Gudrun Norberg inte ville, och för det andra att man kommer att göra det mycket svårt för de konsumenter som inte har bil – pensionärer, äldre, ungdomar som inte har tillgång till bil. Till slut kommer det inte att finnas några närbutiker kvar.

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 27 §.)

27 § Ändringar i försäkringsrörelselagen

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1991/92:NU11 Ändringar i försäkringsrörelselagen (prop. 1991/92:18).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Företogs till avgörande kulturutskottets betänkande 1991/92:KrU5, utbildningsutskottets betänkanden 1991/92:UbU4, UbU5 och UbU6, trafikutskottets betänkande 1991/92:TU2, jordbruksutskottets betänkande 1991/92:JoU4 samt näringsutskottets betänkanden 1991/92:NU5, NU6, NU8 och NU11.

Kulturutskottets betänkande KrU5

Mom. 1 (den fortsatta utbyggnaden av försvarsvallarna vid Vadstena slott)

Utskottets hemställan bifölls med 280 röster mot 32 för meningsyttringen av Elisabeth Persson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande UbU4

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande UbU5

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande UbU6

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU2

Återförvisningsyrkandet

Kammaren avlog med 299 röster mot 14 det av Bengt Hurtig under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 5 (hastighetssänkningen från 110 till 90 km/tim.)

Utskottets hemställan bifölls med 288 röster mot 21 för det av Bengt Hurtig under överläggningen framställda yrkandet. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 7 (befogenhet för TSV att föreskriva hastighetsbegränsningar)

Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 19 för meningsyttringen av Bengt Hurtig i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (befogenhet för länsstyrelse att föreskriva hastighetsbegränsningar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot meningsyttringen av Bengt Hurtig i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Jordbruksutskottets betänkande JoU4

Mom. 17 (åtgärder för att stimulera småskalig förädling m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 14 för meningsyttringen av Annika Åhnberg. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU5

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU6

Mom. 1 (lag om ändring i lagen /1987:588/ om träfiberråvara)

Först biträdades reservationen av Anita Gradin m.fl. med 134 röster mot 14 för meningsyttringen av Rolf L Nilson. 161 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 188 röster mot 125 för reservationen av Anita Gradin m.fl.

Björn Kaaling (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 2 och 3

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU8

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU11

Utskottets hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av skriv. 1991/92:68 Forskning och försök rörande alternativ till burhållning inom äggproduktionen
1991/92:Jo21 av Annika Åhnberg (v)

med anledning av prop. 1991/92:69 Privatisering av statligt ägda företag, m.m.

1991/92:N17 av John Andersson och Bengt Hurtig (v)

1991/92:N18 av Elvy Söderström m.fl. (s)

1991/92:N19 av Bruno Poromaa m.fl. (s)

1991/92:N20 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)

1991/92:N21 av Lennart Fridén (m)

1991/92:N22 av Lars Werner m.fl. (v)

1991/92:N23 av Hans Stenberg m.fl. (s)

med anledning av prop. 1991/92:71 Upphävande av regler om utländska företagsförvärv m.m.

1991/92:N24 av Lars Stjernkvist (s)

1991/92:N25 av Rolf L Nilson m.fl. (v)

29 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 26 november

1991/92:203 av Annika Åhnberg (v) till civilministern om arbetet med miljömärkning:

I Sverige pågår sedan en tid tillbaka arbetet med att ta fram en symbol – en svan – som skall ange att en vara är miljövänlig, s.k. miljömärkning. Arbetet bedrivs av en styrelse och landets främsta experter på resp. område.

Det har nu avslöjats att partsintressen i styrelsen – bl.a. Industriförbundet och Grossistförbundet – via hemliga påtryckningar – förmått styrelsens VD att, utan att höra övriga styrelseledamöter, avskeda en av experterna med motiveringen att han har andra uppdrag, bl.a. för miljörörelsen.

Ansvarig kds-minister har inga invändningar. Kds gick till val på frågor om moral och miljö. När nu en expert praktiserar moral och miljöhänsyn blir han avskedad och kds som ansvarigt parti är passivt. Det verkar inte som etiken skall tillämpas i verkligheten.

Hela denna häxprocess skadar miljöarbetet i allmänhet och i synnerhet arbetet med denna symbol. Hopplösheten breder ut sig när hemliga kampanjer orätt brännmärker en person och hotar hans och allas tanke- och ytt- randefrihet.

Avser civilministern att vidta åtgärder för att återupprätta förtroendet för arbetet med miljömärkning?

1991/92:204 av *Bengt Hurtig* (v) till kommunikationsministern om indragning av telefonautomater:

På grund av de besparingskrav som ålagts televerket dras nu telefonautomater in som ej anses lönsamma. Denna försämrade service drabbar glesbygd i hela landet. I Norrbottens län skall 200 automater försvinna från glesbygden. Många av dessa automater är placerade i skärgården och är viktiga för bl.a. sjösäkerheten.

Företrädare för kustbevakning och sjöpolis är djupt oroade. Svårigheterna att nå 90 000 i nödlägen ökar.

Naturligtvis minskar också kvaliteten i friluftslivet när möjligheterna att använda telefon minskar.

Är kommunikationsministern beredd att ta upp frågan med de indragna telefonautomaterna med televerket?

30 § Kammaren åtskildes kl. 12.04.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 23 § anf. 42 (delvis) och av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Prot. 1991/92:33
27 november 1991

Onsdagen den 27 november

1 § Anmälan om tillägg till försök med nya debattformer	1
Talmannen	
2 § Justering av protokoll.	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.	1
5 § Ändring i tulltaxelagen, m.m..	2
Skatteutskottets betänkande SkU4	
Beslut.	2
6 § Säkerheten vid domstolarna	2
Justitieutskottets betänkande JuU1	
Beslut.	2
7 § Rattfylleri.	2
Justitieutskottets betänkande JuU2	
Beslut.	2
8 § Ersättare för justitieråd och regeringsråd.	2
Justitieutskottets betänkande JuU3	
Beslut.	2
9 § Personutredning i brottmål.	3
Justitieutskottets betänkande JuU4	
Beslut.	3
10 § Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag.	3
Justitieutskottets betänkande JuU5	
Beslut.	3
11 § Upphovsrättsliga frågor	3
Lagutskottets betänkande LU5	
Beslut.	3
12 § Konkursrättsliga frågor	3
Lagutskottets betänkande LU6	
Beslut.	3
13 § Sakrättsliga frågor.	4
Lagutskottets betänkande LU7	
Beslut.	4
14 § Äldrefrågor.	4
Socialutskottets betänkande SoU3	
Beslut.	4
15 § Handikapp	4
Socialutskottets betänkande SoU4	
Beslut.	4

16 § Barnbidrag m.m.	4
Socialutskottets betänkande SoU8	
Beslut.	4
17 § Bevarande av kulturmiljöer och industriminnen.	5
Kulturutskottets betänkande KrU4	
Beslut.	5
Meddelande om samlad votering	5
18 § Viss statlig lokalförsörjning.	5
Kulturutskottets betänkande KrU5	
Debatt	
Elisabeth Persson (v)	
Stina Gustavsson (c)	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
19 § Vissa skolfrågor	8
Utbildningsutskottets betänkande UbU4	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
20 § Bostäder för gäststuderande m.fl.	8
Utbildningsutskottets betänkande UbU5	
Debatt	
Eva Johansson (s)	
Rune Rydén (m)	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
21 § Statsbidrag till miljöförbättringar i skolan.	12
Utbildningsutskottets betänkande UbU6	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
22 § Trafiksäkerhet och trafikföreskrifter m.m.	12
Trafikutskottets betänkande TU2	
Debatt	
Bengt Hurtig (v)	
Sten-Ove Sundström (s)	
Jan Sandberg (m)	
Kenth Skårvik (fp)	
Lennart Daléus (c)	
Max Montalvo (nyd)	
Berndt Ekholm (s)	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
23 § Livsmedelskontroll	26
Jordbruksutskottets betänkande JoU4	
Debatt	
Lennart Daléus (c)	
Annika Åhnberg (v)	
Ingvar Eriksson (m)	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
24 § Värdepappershandel m.m.	34
Näringsutskottets betänkande NU5	
<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	

25 §	Ändrad träfiberprövning.	35	Prot. 1991/92:33 27 november 1991
	Näringsutskottets betänkande NU6		
	Debatt		
	Leif Marklund (s)		
	Rolf L Nilson (v)		
	Gudrun Norberg (fp)		
	<i>Beslut fattades efter 27 §</i>		
26 §	Detaljandel.	42	
	Näringsutskottets betänkande NU8		
	Debatt		
	Sonia Karlsson (s)		
	Gudrun Norberg (fp)		
	<i>Beslut fattades efter 27 §</i>		
27 §	Ändringar i försäkringsrörelselagen	45	
	Näringsutskottets betänkande NU11		
Beslut.		46	
	Kulturutskottets betänkande KrU5		
	Utbildningsutskottets betänkande UbU4		
	Utbildningsutskottets betänkande UbU5		
	Utbildningsutskottets betänkande UbU6		
	Trafikutskottets betänkande TU2		
	Jordbruksutskottets betänkande JoU4		
	Näringsutskottets betänkande NU5		
	Näringsutskottets betänkande NU6		
	Näringsutskottets betänkande NU8		
	Näringsutskottets betänkande NU11		
28 §	Bordläggning	47	
29 §	Anmälan om frågor		
	1991/92:203 av Annika Åhnberg (v) om arbetet med miljö-		
	märkning.	47	
	1991/92:204 av Bengt Hurtig (v) om indragning av telefonauto-		
	mater.	48	

